

Ukrainan sodan vaikutus suomalaisten matkailukäyttäytymiseen

Nadine Hägg

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Matkailun koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Nadine Hägg
Tutkinto Restonomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Ukrainan sodan vaikutus suomalaisten matkailukäyttäytymiseen
Sivu- ja liitesivumäärä 35 + 2
Tämän opinnäytetyön tavoite oli tutkia Ukrainan sodan vaikutuksia suomalaisten matkailukäyttäytymiseen. Lisäksi tutkimuksen tuloksien avulla haluttiin selvittää tarkemmin suomalaisten käsitystä Ukrainan tilanteesta.   Tutkimusongelmana toimi kysymykset siitä, että millä tavoin suomalaiset kokevat Ukrainan sodan vaikuttavan heidän matkailumotiiveihinsa, vaikuttaako sota kohteen valintaan sekä onko sodalla vaikutusta yleiseen kuluttajakäyttäytymiseen. Työssä haluttiin myös selvittää, millaisia riskejä liittyy matkailuun ja miten ne vaikuttavat matkailukäyttäytymiseen.   Työn teoreettinen viitekehys koostui matkailun riskeistä, joiden kontekstina oli Ukrainan sota. Kirjoitusprosessissa käytettiin erilaisia lähteitä monipuolisesti. Ukrainan sota oli aiheena niin tuore, että tämän aiheen osalta jouduttiin turvautumaan suurimmaksi osaksi uutis- ja tutkimusartikkeleihin. Tietoa etsittiin sekä suomen- että englanninkielisistä lähteistä.   Työn tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Tässä apuna käytettiin Webropol-alustaa. Tämän avulla luotiin kysely, jonka perusjoukkona olivat yleisesti suomalaiset. Kyselyä jaettiin eri sosiaalisen median alustoilla, kuten Facebookissa ja Instagramissa. Vastaaajia kerättiin myös tekijän omien kontaktien pohjalta. Kyselyä jaettiin vuoden 2022 toukokuussa, minkä jälkeen tuloksia analysoitiin Webropol-ohjelman avulla ja muutettiin luettavaan muotoon.   Kyselyyn saatiin lopulta 178 vastaajaa. Tuloksista selvisi, että suurimmaksi osaksi suomalaiset ovat huolissaan Ukrainan tilanteesta ja sota on vaikuttanut heidän matkustuskäyttäytymiseensä jokseenkin. Ukrainan tilanteesta johtuva inflaatio nousi yhdeksi suuremmaksi vaikuttajaksi suomalaisten matkustuskäyttäytymiseen ja arkielämään. Tutkimuksesta jäi kuitenkin epäselväksi, kuinka syväälle ja kuinka pitkäksi aikaa Ukrainan sota tulee vaikuttamaan suomalaisten matkustuskäyttäytymiseen ja arkielämään. Tulevaisuudessa voisi suorittaa tutkimuksen uudestaan lisäämällä haastatteluita saadakseen tarkempaa tietoa vaikutuksista.
Asiasanat Ukrainan sota, matkailukäyttäytyminen, matkailun riskit

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työn tarkoitus ja tutkimusongelma	1
1.2	Työn teoreettinen viitekehys ja raportin sisältö	2
2	Ukrainan sodan vaikutuksia Suomeen ja maailmaan.....	3
2.1	Sodan vaikutus maailman talouteen.....	4
2.2	Ukrainan pakolaiset.....	5
2.3	Sodan vaikutus Suomen matkailuun	7
3	Matkailun riskit.....	11
3.1	Riski käsitteenä	11
3.2	Matkailun riskit	12
3.3	Riski käyttäytyminen sekä turvallisuus matkailussa.....	13
4	Tutkimus ja sen kulku	16
4.1	Tutkimusmenetelmät.....	16
4.1.1	Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä	17
4.1.2	Kvantitatiiviset kyselyt	18
4.2	Tutkimuksen kyselylomakkeen koostaminen	18
4.3	Tutkimusprosessi	20
5	Kyselytutkimuksen tulokset ja analysointi	22
5.1	Kyselyyn vastanneiden taustatiedot	22
5.2	Tutkimuskysymysten analysointi	23
5.3	Avoimen kysymyksen vastaukset ja analysointi.....	26
5.4	Yhteenveto tutkimuksen tuloksista	28
6	Pohdinta.....	29
6.1	Johtopäätökset.....	29
6.2	Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti.....	30
6.3	Oman kirjoittamisprosessin pohdinta	31
	Lähteet.....	33
	Liitteet	36
	Liite 1. Kyselyn kysymykset ja saatekirje	36

1 Johdanto

Ukrainassa vallitseva kriisitilanne on koskettanut kaikkia suomalaisia. Venäjän aloittamat sotatoimet alkoivat jo helmikuussa 2022 eikä loppua näy vieläkään melkein vuoden kamppailun jälkeen. Ukrainan ja Venäjän välisellä sodalla on suuri vaikutus heihin sekä myös heitä ympäröiviin naapurimaihin. Unohtamatta muita Euroopan maita, sekä vaikutukset, jolla sota on myös Euroopan ulkopuolella oleviin maihin. Nouseva inflaatio useassa Euroopan maissa on vaikuttanut miljooniin ihmisiin. Hintojen nousu on suuri tekijä suomalaisten matkailukäyttäytymisessä, mihin tässä raportissa keskitytään enemmän. Matkailu on ja tulee aina olemaan osa elämää myös Ukrainan tilanteen jälkeenkin, mikä tekee aiheesta ajankohtaisen.

1.1 Työn tarkoitus ja tutkimusongelma

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, millaisia vaikutuksia Ukrainan sodalla, josta käytetään myös nimitystä ”Ukrainan kriisi”, on suomalaisten matkailukäyttäytymiseen. Työ jakautuu seuraaviin tutkimusongelmiin:

- Millaisia riskejä liittyy matkailuun ja miten ne vaikuttavat matkailukäyttäytymiseen
- Millä tavoin suomalaiset kokevat Ukrainan sodan vaikuttavan heidän matkailumotiiveihinsa
- Vaikuttaako tilanne suomalaisten yleiseen matkailukäyttäytymiseen

Tutkimusmenetelmänä käytetään kyselytutkimusta. Kyselyssä käytettyjen tutkimuskysymyksien avulla selvitetään suomalaisten käsitystä matkailuriskeistä, sekä miten heidän matkailumotiivinsa ovat muuttuneet Ukrainan kriisitilanteen alettua. Kyselyn vastauksien perusteella voidaan saada hieman lisäinformaatiota siitä, esimerkiksi lähtevätkö suomalaiset ulkomaanmatkalle vai pysyvätkö he mieluummin kotimaassa.

Kyseistä tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty, joten tutkimuksen tulokset tuottavat perustietoa akuutin geopoliittisen kriisin vaikutuksista matkailukäyttäytymiseen. Tällä hetkellä eletään arvaamattomia aikoja, eikä olla varmoja kuinka suuri vaikutus Ukrainan sodalla tulee olemaan tulevaisuudessa. Kuitenkin on sanottu, että historiallisesti geopoliittiset kriisit eivät ole aiheuttaneet pitkäkestoisia negatiivisia vaikutuksia (Säästöpankki 2022). Tutkimuksen tuloksia voidaan mahdollisesti osaltaan hyödyntää, kun tehdään laskelmia suomalaisten kotimaan ja ulkomaan matkailun suosiosta.

1.2 Työn teoreettinen viitekehys ja raportin sisältö

Työn tutkimuksessa käytetty teoreettinen viitekehys koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa käsittelee Ukrainassa käynnissä olevaa sotatilaa ja tarkemmin tämän vaikutuksista Suomeen ja maailmaan. Toisessa osassa keskitytään riskin käsitteeseen, sekä tarkemmin miten havaittavissa oleva riski vaikuttaa henkilöiden matkailukäyttäytymiseen. Työn alussa avataan tarkemmin mitä Ukrainan kriisitilalla, sodalla tarkoitetaan. Tämän jälkeen käsitellään Ukrainan sodan vaikutuksista maailmaan ja Suomeen. Kolmannessa luvussa käydään läpi mitä riski terminä tarkoittaa, sekä syvällisemmin matkailun riskejä ja turvallisuutta.

Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Määrällinen tutkimus toteutettiin kyselyn avulla, joka luotiin Webropol-ohjelman avulla. Kyselyä jaettiin eri kanavissa, kuten Facebookissa. Tutkimuksesta ja sen kulusta raportoidaan luvussa neljä, jonka jälkeen kyselystä saatuja informaatioita analysoidaan luvussa viisi. Lopuksi on pohdinta koko työn toteutumisesta.

2 Ukrainan sodan vaikutuksia Suomeen ja maailmaan

Tämän luvun tavoitteena on tuoda esille, mitä tarkoitetaan Ukrainan sodalla, toiselta nimitykseltään Ukrainan kriisi ja millaisia vaikutuksia sodalla on ollut maailmaan sekä tarkemmin, mitä vaikutuksia sodalla on Suomeen. Venäjä julisti sotatilan hyökättyään Ukrainaan 24.2.2022 (Ulkoministeriö 2022). Se, että Venäjän presidentti Vladimir Putin päätyi näin väkivaltaiseen ratkaisuun, on järkyttänyt koko maailmaa, eikä selkeää loppua näy monen kuukauden jatkuneen sotimisen jälkeen.

Ulkoministeriön mukaan sotatilan takia Ukrainan ilmatila on suljettu sekä maarajat ja päätiet ovat ruuhkautuneet ihmisten yrittäessä paeta maasta naapurimaihin, kuten Puolaan ja Unkariin. Kuitenkin Pekka Haavisto kertoi 16.11 Ylälle, että Ukrainan ilmatilan sulkemisesta keskustellaan varmasti. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun Puolan itäosiin lähelle Ukrainan rajaa osui ohjus, joka aiheutti kahden ihmisen kuoleman. (Bjurström, Pitkäranta, Fresnes De, Suomela & Stenroos 2022). Tämä antaa tilanteesta ristiriitaisen kuvan ja epävarmaa tietoa, että kumpi tiedoista on oikeassa.

Nykytilanne Ukrainassa on erittäin vaarallinen johtuen maahan kohdistuvista ilmapommituksista, ohjushyökkäyksistä ja taisteluista eripuolilla maata. Tilanne jatkuu erittäin vaarallisena ja arvaamattomana koko maassa. Kaupunkien väliset liikenneyhteydet ovat huonontuneet merkittävästi. Yhteydet ovat puutteellisia, poikkeavia tai kokonaan olemattomat. Pääväylät ovat ruuhkautuneet, eikä maateillä matkustaminen ole turvallista. Lisäksi polttoaineista on pulaa eikä sitä ole tarjolla kaikilla huoltoasemilla. Ukrainassa on myös voimassa oleva ulkonaliikkumiskielto yöaikaan. (Ulkoministeriö 2022.)

Ukrainan kriisillä on luonnollisesti suuri merkitys heidän yhteiskuntaansa. Miljoonat ukrainalaiset ovat joutuneet jättämään kotinsa ja elämänsä, jonka seurauksena he ovat joutuneet integroitumaan uusiin maihin ja heidän yhteiskuntiinsa. Järkyttävän monet jopa menettäneet henkensä. Euroopan maat ovat osoittaneet tukensa Ukrainaa kohtaan, myös EU. Siitä huolimatta, että Ukraina ei kuulu tällä hetkellä Euroopan unioniin, pysyy EU vakaasti Ukrainan ja sen kansan rinnalla. EU sanoo tukevansa Ukrainan taloutta, yhteiskuntaa, asevoimaa ja tulevaa jälleenrakennusta. EU-johdajat korostivat heidän pitämässä Eurooppa-neuvoston kokouksessa, että EU on sitoutunut tukemaan Ukrainan hallitusta sen välittömien tarpeiden täyttämiseksi ja demokraattisen Ukrainan jälleenrakentamiseksi sen jälkeen, kun Venäjän hyökkäys on vihdoin ohi. Tätä varten he päättivät perustaa Ukrainan solidaarisuusrahaston, jonka valmistelut tulisi aloittaa viipymättä. Tämä on kriittinen apu Ukrainan tulevaisuutta ajatellen. (Eurooppa neuvosto 2022a.)

2.1 Sodan vaikutus maailman talouteen

Venäjän aloittamalla sodalla Ukrainaa vastaan on ollut paljon erilaisia vaikutuksia ympäri maailman. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD mukaan yksi suurimmista osa-alueista, joka on kärsinyt sodan aloituksesta, on talous. Heidän julkaisemassa arvioinnissansa nousivat esille erityisesti energia, elintarvikkeet sekä sodan vaikutus inflaatiopaineeseen. Sotaa edeltävänä aikana makrotalouden muuttujien oletettiin palaavan vuosina 2022–2023 suunnilleen korona-pandemiaa edeltäneelle tasolle, kuten myös työllisyyden uskottiin elpyvän vuoteen 2023 mennessä. Kukaan ei osannut odottaa näin radikaalista tulevaisuuden tapahtumaa kuin sodan aloitusta. Sodan takia työllisyyden ja makrotalouden elpyminen sai merkittävästi takapakkia. (Vasankari 2022.)

OECD:n arvion mukaan globaali inflaatio voi kasvaa jopa 2,5 prosenttia vuoden aikana, mikäli sodan ensimmäisten viikkojen talousshokki jatkuu vähintään vuoden ajan. On myös arvioitu, että entisen taloudellista haittaa aiheutuu Venäjän ja Ukrainan rajanaapureille, joihin kuuluu myös Suomi. (Vasankari 2022.) IMF eli International Monetary Fund, toi myös esille historiallisen nousun pakolaisvirtaukseen, kun suurin osa ukrainalaisista on joutunut pakenemaan sotaa naapurimaihin (IMF 2022.).

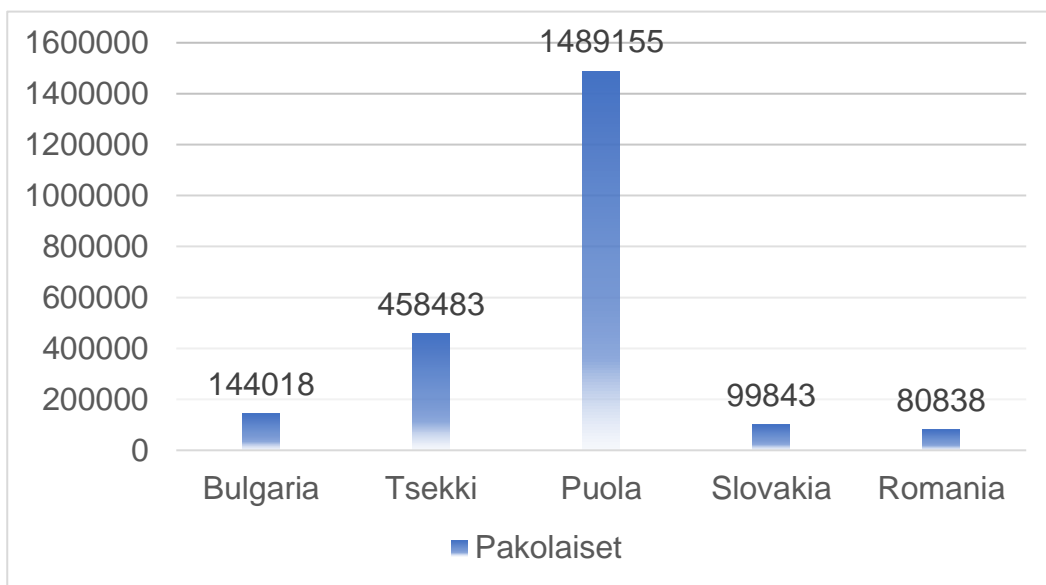
Vaikka Venäjä ja Ukraina ovat isossa kuvassa vain pieniä tekijöitä maailmantaloutta katsottaessa, ovat he silti suuria tuottajia elintarvike- ja energiasektorilla. (Vasankari 2022.) Tästä seuraa muun muassa energian, kuten öljyn sekä ruoan kallistuminen. (Muro 2022.) Muron kirjoittamassa artikkelissa todettiin Venäjä olevan maailman suurin vehnän tuottaja, Ukraina puolestaan kolmanneksi suurin. Sodan aiheuttamien konfliktien vuoksi on syntynyt vientirajoituksia sekä muita vakavia seuraamuksia vientiin liittyen. Tästä johtuen hinnat kyseisistä kauppavararoista ovat todennäköisesti kallistumassa merkittävästi ympäri maailman. (Muro 2022.)

Sodan vaikutus yltää merten yli, jopa niin kauaksi kuin Latinalaiseen Amerikkaan ja Karibiaan. Kyseisellä alueella ruoan ja öljyn hintojen nousu vahingoittaa maita entisestään. Jo valloillaan oleva inflaatio tulee hyvin todennäköisesti kiihtymään ja näin ollen maat ovat vaarassa kohdata pahentuvaa nälänhätää sekä köyhyyttä. Vaikka Venäjä ei itsessään ole Latinalaisen Amerikan tärkein viennin yhteistyökumppani, edustaa Venäjä suuren osan Kiinan kauppataaseesta. Kiina on Venäjän raakaöljyn toiseksi suurin maahantuoja. Tämän takia Kiina on kriittinen kauppakumppani Latinalaiselle Amerikalle ja Karibialle. Joten häiriöt näiden maiden välisiin kaupankäynteihin todennäköisesti tulee näkymään Latinalaisessa Amerikassa muun muassa häiriöinä toimitusketjussa, kuluttajatuotteiden ja eri metallien puutoksena, sekä hintojen nousuna. Kiinan valmistamien tuotteiden vienti tulee olemaan kalliimpaa sekä myös älypuhelimien ja tietokoneiden hinnat nousevat, sillä näiden

tuotteiden valmistamiseen käytetystä metallista, palladium, tulee olemaan saanti vaikeuksia. (Muro 2022.)

2.2 Ukrainan pakolaiset

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut myös valtavan pakolaisvyöryn Ukrainasta. BBC:n uutisartikkelin mukaan (BBC 2022) Yhdistyneen kansakunnan eli YK:n mukaan sodan vuoksi yli 14 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa ja pakenemaan maasta. Kyseisestä luvusta enemmän kuin kuusi miljoonaa on paennut naapurimaihin, kuten Puolaan, Romaniaan, Unkariin ja Moldovaan. Oheisesta kuvasta 1 käy ilmi pakolaisten määrä eri maissa.

Kuva 1. Pakolaisten määrä maittain (mukaiillen Operational data portal 2022)

Näistä maista Puola on vastaanottanut eniten pakolaisia. YK:n mukaan 17. toukokuuhun mennessä Puolaan on saapunut yli 3,4 miljoonaa ukrainalaista pakolaista. Suurin osa pakolaisista on naisia ja lapsia, Saksaan saapuneista jopa 40 prosenttia on naisia ja lapsia. Miesten on ollut hankalampi lähteä Ukrainasta, koska heitä on painanut velvoite maataan kohtaan. Heitä on vahvasti kehoitettu puolustamaan Ukrainaa Venäjän sotatoimia vastaan. Kuinka turvapaikan tarjoamat maat auttavat ukrainalaisia? Seuraavaksi on listattu muutamia keinoja, miten turvapaikan tarjoamat maat auttavat Ukrainan pakolaisia.

- Euroopan unioni on myöntänyt luvan pakolaisille jäädä ja työskennellä kaikissa 27 jäsenmaassa
- Jos tuttuja ei ole maassa, heille tarjotaan majoitus vastaanottokeskuksissa, joissa tarjotaan ruokaa sekä terveydenhuoltoa
- Oikeus sosiaaliturvamaksuihin, asumiseen, sairaanhoitoon ja kouluihin

Samaisessa BBC uutisartikkelissa (BBC 2022) mainittiin myös erikseen mitä Iso-Britannia tekee pakolaisten auttamiseksi. Keinoja, jolla Iso-Britannia on auttanut pakolaisia, tulee ilmi oheisesta listasta:

- Perhe viisumi mahdollisuus ukrainalaisille, jolla on lähi- tai kaukaisia sukulaisia Isossa Britanniassa
- Valtion saatua huonoa kritiikkiä toimintatavoistaan, julkaisi valtio ”Homes for Ukraine” – ohjelman mikä auttaa heitä, jolla ei ole sukulaisia Isossa Britanniassa
- Ohjelman kautta tulevat saavat asua ja työskennellä Isossa Britanniassa jopa kolme vuotta
- Ohjelman kautta tulevat saavat myös oikeuden terveydenhuoltoon sekä kouluihin

Iso Britanniassa käyttöön otettu ”Homes for Ukraine”- ohjelma ei ole valitettavasti toiminut niin hyvin kuin oli toivottu. The Guardianissa ilmestyneessä uutisartikkelissa (Bryant 2022) käy ilmi, että monet ukrainalaiset ovat joutuneet kodittomiksi, kun välit heitä majoittaviin perheisiin on kärsinyt tai katkennut kokonaan. Yleisempiä syitä on ollut puutteellinen käsitys ja ymmärrys siitä, että mitä ukrainalaisten majoittaminen käytännössä tarkoittaa ja vaatii. Sekä myös lisääntyneet kustannukset, kulttuurilliset erot, väärinymmärrykset ja kommunikointi ongelmat. Pieni ennuste on, että koko ohjelma on vaarassa epäonnistua. Siitä syystä että, ukrainalaisia on pyydetty lähtemään heitä majoittaneiden kodeista jopa yhden päivän varoitusajalla. Tämä on johtanut kodittomien lukujen nousuun ukrainalaisten keskuudessa. Iso Britannian hallitus työstää uutta ”rematching”- ohjelmaa, jonka tavoitteena on löytää paremmin yhteensopivat vieraat ja majoittajat, jotta välttyttäisiin konflikteista. Toivoa vielä on, mutta Iso Britannian tarjoamassa koteja ukrainalaisille- ohjelmassa on paljon puutteita.

Suomeen saapuvien pakolaisten määrä vuoden 2022 aikana on arvioitu olevan noin 40 000–80 000 (Sisäministeriö 2022). Suomen pakolaisavun mukaan (2022) tällä hetkellä jopa 40 000 ukrainalaista on tehnyt hakemuksen Suomen turvapaikasta tai tilapäisestä suojelusta. Ukrainan sotaa pakenevia toivotetaan lämpimästi tervetulleiksi Suomeen, mutta muista maista tulevat kohtaavat tiukempia rajoituksia. Siitä huolimatta sotapakolaisten saavuttua Suomeen, on asenteet sekä käytännöt muuttuneet avoimemmiksi muillekin kriisipakolaisille. Muuttoliikkeet, jotka ovat kohdistuneet Suomeen, nähdään helpottavana ratkaisuna Suomen väestökehitykselle ja kasvaneeseen työvoiman tarpeeseen. Näistä kohdista huolimatta, jää Suomeen tulevien pakolaisten määrä odotettua pienemmäksi. (Dufva, Vataja & Wartiovaara 2022.) Suomi on kuitenkin yrittänyt houkutella ukrainan pakolaisia Suomeen. Kuten se, että Finnair tarjoaa Ukrainasta lähteville 95 prosentin alennuksen, kun he lentävät Gdanskista, Varsovasta, Krakovasta, Budapestistä tai Prahasta suoraan Helsinkiin 31.5 asti. (Finnair 2022c).

2.3 Sodan vaikutus Suomen matkailuun

Venäjän aloittamalla sodalla on Suomeen merkittävä vaikutus, niin kuin edellisessä kappaleessa todettiin. Suurin sektori, joka tulee kärsimään tästä tilanteesta, on Suomessa talous ja näin ollen matkailuala. Suomi on Venäjän rajanaapuri, millä puolestaan on suuri merkitys Suomen houkuttelevuuteen matkailumaana. Lapin matkailuelinkeinon liiton toiminnanjohtaja Nina Forsell on myös ilmaissut huolensa Helsingin sanomien artikkelissa (Pyhtilä 2022), että kyllä Suomen sijainti kaukaa katsottuna on hyvin lähellä Venäjää ja se saatetaan kokea turvattomana. Forsell arvioi, että konfliktin jatkuminen voi vaikuttaa tuleviin matkailusesonkeihin. Varauksia ei välttämättä tule entiseen tapaan, eikä ostopäätöksiä haluta tehdä. Kuitenkin erittäin hankalaa ennakoida. Suomessakin on juuri alettu palautua koronapandemian aiheuttamista tappioista, mutta nyt pelätään konfliktin hidastavan matkailualan palautumista. Forsell mainitsi Yhdysvaltojen olevan yksi kaukomarkkinoista, josta matkailu Suomeen ei näillä näkymin palaudu ennalleen toivottuun tahtiin. Matkailijamäärien merkittävä lasku Yhdysvalloista on nähty ennenkin Krimin miehityksen aikaan vuonna 2014, joten tilanne ei ole täysin uusi. Visit Finlandin johtaja Kristiina Hietasaari arvioi maaliskuun 2022 alussa, että niin todennäköisesti käy myös nyt. Hietasaari toteaa myös että, amerikkalaiset eivät ole ainoita, joita arveluttaa Suomen sijainti Venäjän kyljessä, vaan tämä tulee haittaamaan myös muualta Eurooppaan suuntautuvaa matkailua. (Pyhtilä 2022.)

Samassa artikkelissa Helsingin kaupungin matkailupäällikkö Nina Vesterinen kertoo matkustajien halukkuuden heikentymisestä matkustaa Eurooppaan, sekä näin ollen tulee myös vaikuttamaan Helsingin matkailuun. Viime aikoina matkojen varausajat ovat merkittävästi lyhentyneet, matkalle lähtö on enemmän spontaania, eli päätös matkustaa tehdään lähempänä matkan alkua. Vesterisen mukaan matkailun kannalta suurin merkitys on Ukrainan konfliktin kestolla. Siitä huolimatta hän uskoo, että Suomea ja Helsinkiä pidetään kuitenkin turvallisena matkakohteena. Sekä Suomen uniikit kokemukset kuten, sauna, kulttuuri ja luonnonläheisyys ovat maamme vahvuuksia ja toimivat houkuttimina turismille. (Pyhtilä 2022.)

Helsingin matkailun heikentymiselle ei ole selkeää näyttöä tällä hetkellä, toisin kuin Helsingin risteilykaudella. Risteilyjen etukäteisvarauksien perusteella odotettiin Helsingin risteilykaudesta ennätysellisen vilkasta kahden pandemiakesän jälkeen. Helsingin sanomien uutisesta kuitenkin käy ilmi, että yli sata ulkomaista alusta on perunut tulonsa lyhyessä ajassa (Pietarinen 2022). Venäjän hyökkäyksen vuoksi kansainväliset risteilyaluksien varustamot ovat joutuneet reitittämään Itämeren-risteilynsä uudelleen. Helsingin satamasta saadun tiedon mukaan kansainväliset risteilyvarustamot olivat tehneet alkuvuonna yli 300 etukäteisvarausta satamiin, mutta huhtikuun lopussa varauksia oli enää reilu 170. Helsingin sataman viestintäpäällikkö Eeva Hietanen ilmaisee huolensa kertomalla, että peruutuksia on tullut tänä vuonna poikkeuksellisen paljon. Venäjän hyökkäyksen

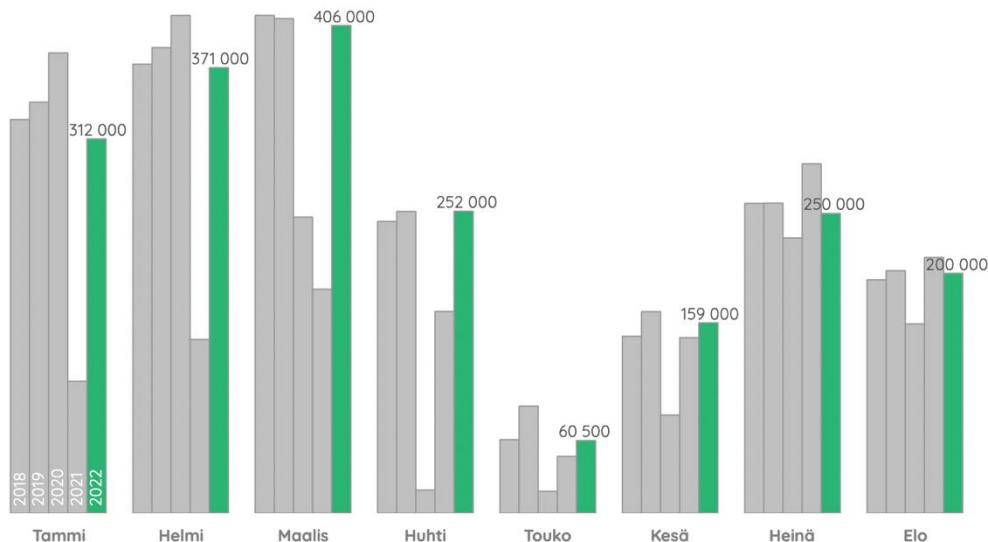
alettua kansainväliset varustamot kieltäytyivät käymästä Pietarissa, jonka seurauksena useat risteilyalukset eivät vieraile Helsingissä eikä muissa Itämeren satamissa. Kuitenkin osa aluksista viipyy Helsingissä poikkeuksellisesti yön yli. (Pietarinen 2022.)

Myös lentoliikenne on kärsinyt Venäjän aloittamasta sodasta. Ilmatiloja on jouduttu sulkemaan, minkä seurauksena useammat lennot on joutunut muuttamaan lentoreittejään. Hyvä esimerkki tästä on Finnair (Finnair 2022a), joka ei Ukrainan tilanteen vuoksi lennä Ukrainan yli eikä käytä sen ilmatilaa toistaiseksi. Tämä vaikuttaa Dubain, Gazipasan ja Tel Aviv lentojen lentoaikaan, pidentäen niitä noin 5-15 minuuttia. Finnairilla ei myöskään ole toistaiseksi liikenneohjelmassa lentoja Ukrainaun. (Finnair 2022a.) Venäjä on myös sulkenut ilmatilansa 28.2.2022 alkaen vastatoimena EU:n ilmatilan sulkemiselle (Finnair 2022b). Venäjän ilmatilan sulkeutuminen aiheuttaa muutoksia Finnairin Aasian-lennoille, sillä useammat heidän lennoistaan ovat kulkeneet lyhyintä, nopeinta ja ympäristön kannalta kestäväntä reittiä Venäjän yli. Uudesta tilanteesta johtuen maaliskuusta lähtien Finnairin tiimi on tehneet kaikkensa suunnitellakseen Aasian-lentonsa uudelleen seuraaviksi kuukausiksi. Lennot jatkuvat tilanteesta huolimatta Bangkokiin, Delhiin, Phuketiin ja Singaporeen vaihtoehdoista reittiä kiertäen Venäjän ilmatilaa, mikä puolestaan pidentää lentoaikoja. Japanin-, Kiinan- ja Korean-lentojen uudelleen suunnittelemisen onkin ollut haastavampi tehtävä, koska kiertoreitti Venäjän ympäri pidentää lentoja merkittävästi. Finnair lentää edelleen Tokion Naritan-kentälle ainakin neljä kertaa viikossa 9.3 alkaen. Lentoaika on muuttunut normaalin 9,5-10 tunnin sijaan noin 13 tuntiin. Myös Shanghain-lennot jatkuvat kerran viikossa 10.3 alkaen, kuin myös Soulin-lennot kolmesti viikossa 12.3 alkaen. Lennot Helsingin ja Osakan sekä Hongkongin välillä jouduttiin perumaan huhtikuun loppuun asti, sillä niiden lentäminen pidempää reittiä ei ollut mahdollista. (Finnair 2022a & Finnair 2022b.)

Näistä seikoista huolimatta, Suomeen kohdistuva matkailu ulkomailta on nousemaan päin. Varsinkin, jos katsotaan Lappiin kohdistunutta matkailua. Visitory (2022) tilastojen mukaan vuoden 2022 elokuussa oli 200 000 rekisteröityä yöpymistä, joista kotimaisia oli 148 000 ja ulkomaalaisten öitä yhteensä 51 500. Yöpymisten kokonaismäärä on laskenut noin kuusi prosenttia, jos verrataan vuoden 2021 elokuuta, kuten kuvasta 2 havaitaan. Suomalaisten rekisteröidyt yöpymiset vähenivät 20 prosenttia, mutta ulkomaalaisten osuus on lisääntynyt jopa 88 prosentilla. Tästä voidaan päätellä, että Ukrainan kriisitilanteesta huolimatta Suomen Lappi on pysynyt ulkomaalaisten mielenkiinnon kohteena ja he uskaltavat matkustaa Lappiin, vaikka Venäjä onkin Suomen rajanaapuri. (Visitory 2022.)

Pekkosen kirjoittamasta artikkelista Kauppalehdessä (2022) huomataan myös, että Lapin matkailu kapuaa viimeinkin koronakuopasta, sillä Lappiin on suunniteltu tulevalle talvikaudelle ennätysmäärä suorita reittilentoja Keski-Euroopasta. (Kauppalehti 2022).

Rekisteröidyt yöpymiset

Kuva 2. Rekisteröidyt yöpymiset Suomen Lapissa 2018–2022. (mukaillen Visitory 2022)

Ihmisten matkustusmotivaatio on siis nousemaan päin. Koronasta johtuva pelko matkustamiseen on laantunut ja näin ollen voisi päätellä, että jollakin tasolla olemme valitettavasti tottuneet Ukrainan sotaan. Tämän voi huomata kiristyneistä väleistä Suomen ja Venäjän välillä. Suhtautuminen venäläismatkailijoiden turistikviisumeihin on kiristynyt huomattomasti. Pekka Haaviston antamassa haastattelussa Demokraatille 13.9.2022, hän kertoo Suomen jo aiemmin rajoittaneensa venäläisten turistikviisumien käsittelyä syyskuun alusta alkaen noin kymmeneen prosenttiin siitä, kuinka paljon viisumeita myönnettiin elokuussa. (Ijäs 2022). Samaisessa haastattelussa Haavisto sanoo myös, että koronaa edeltävään tasoon verrattuna turistikviisumeja myönnetään tällä hetkellä Suomessa ehkä noin kaksi prosenttia. (Ijäs 2022). Toisin sanoen paljon vähemmän kuin aikaisemmin. Suomen rajavartioston mukaan Suomen rajan yli on sallittu vain erityisryhmiin kuuluvat, kuten esimerkiksi Suomessa opiskelevat tai liikematkailijat, joilla on välttämätön syy matkustaa Suomeen. Lopullinen päätös maahan saapumisesta tehdään kuitenkin rajatarkastuksen yhteydessä. (Raja 2022). Suomi ei ole kuitenkaan yksin vastustaessaan Venäjää. EU maat ovat asettaneet erilaisia Venäjän vastaisia pakotteita, joiden tarkoituksena on heikentää Venäjän taloudellista perustaa, näin ollen estää sitä hyödyntämästä kriittisiä teknologioita, markkinoita ja rajoittaa merkittävästi kykyä käydä sotaa. (Eurooppa neuvosto 2022b). Näitä keinoja on muun muassa henkilökohtaisten

varojen jäädyttäminen ja matkustusrajoitukset tietyille venäläisille, kuten Putinille, rajoitukset tiedotusvälineille (keskeytetyt lähetystoiminnat) ja viisumitoimenpiteet, venäläiset diplomit eivät enää hyödy viisumihelpotuksista EU:hun. (Eurooppa neuvosto 2022b).

3 Matkailun riskit

Ihmisten matkustaessa, läsnä on aina jonkinlainen riski. Oli se sitten matkan peruuntuminen, loukkaantuminen matkalla tai jonkin rikollisuuden uhriksi joutuminen. Riski on aina läsnä matkustaessa. Tässä luvussa käydään läpi mahdollisen riskin käsitystä sekä laajemmin matkailun turvallisuudesta ja riski käyttäytymisestä.

3.1 Riski käsitteenä

Riski on mahdollisuus siitä, että jokin haitallinen tapahtuma toteutuu. Riski on yksilön subjektiivinen tunne epävarmuudesta. Koettu riski käsitetään odotettavissa olevien mahdollisten tappioiden subjektiivisena tekijänä. Matkailukirjallisuudessa koettu riski on tunnistettu monitahoiseksi ilmiöksi, joka koostuu useista riskitekijöistä. Turistit välttävät matkustamista esimerkiksi, jos havaittavissa on korkea riski sairastua. Samoin voidaan käyttäytyä, kun tietyssä kohteessa on uhka terrorismille tai sodalle. Tässäkin turvallisuus ja terveys toimivat motivaattoreina. On todettu, että ahdistuneisuus on keskeinen tekijä arvioitaessa koettua riskiä. (Meng, Khan, Sughra & 2021.) Kyseinen tunnetila on useammalla ihmisellä varmasti läsnä tällä hetkellä, kun puhutaan Ukrainan tilanteesta. Ukrainan sota ahdistaa suurta osaa Suomen kansasta.

Arkikielessä sanaa ”riski” käytetään kuvaamaan menetystä, tappiota tai vahinkoa, joka liittyy johonkin ei-toivotun tapahtuman sattumisen mahdollisuuteen. Tappiot ei-toivotun tapahtuman toteutumisesta johtuvat voivat olla minkä tahansa arvon menetys, kuten rahallisen arvon, terveydellisen arvon tai yhteiskunnallisen arvon menetyksiä. Riskiin liittyvä olennainen piirre on epävarmuus. Sana mahdollinen, tarkoittaa että todennäköisyys tapahtuman toteutumisesta vaihtelee eli tapahtuma ei ole mahdoton eikä varma. Näin ollen myös tappiot tästä kyseisestä mahdollisesta tapahtumasta ovat epävarmat. Riskille altistuminen on aina ei-toivottu tapahtuma. Altistuman pienentämisellä eli riskien rajaamisesta on toivotun vaikutuksen lisäksi kuitenkin aina jokin negatiivinen seuraus. Kuten esimerkiksi kotivakuutuksen hankkiminen suojaaa hankkijan kotia ja irtaimistoa, mutta hankittu suoja maksaa. Vastaavasti myös Ukrainan tilanteen vuoksi matkalle lähtemisen peruminen riskin vuoksi säästää rahaa, mutta matkaja jää kaipaamaan lomaansa tai matkustamisesta saamaansa hyvää oloa. (Ahteensivu, Koskinen, Kulmala ja Havakka 2018, 11-22.)

Olemassa oleva riski toimii motivaatiotekijänä, joka vaikuttaa matkustajan tulevaan matkustusaikeisiin, kuten tiedonhakuun ja tiedon levittämiseen sekä myös päätöksen tekoon vierailta tietyssä kohteessa. Riskien tiedostamista pidetään yhtenä aloittavana tekijänä matkustajien riskitietojen etsintään. Matkustajat etsivät tietoa vähentääkseen matkustamiseensa liittyviä riskejä. Hyvä tiedonlähde on joukkotiedotusvälineet, jotka tarjoavat yleisölle relevanttia tietoa tämänhetkisistä riskeistä. Useat tutkimukset osoittavat, että joukkotiedotusvälineet ovat hyödyllisin tiedotuskanava, jota

ihmiset käyttävät kriisin iskiessä tai kun, haluavat saada hyödyllistä tietoa olemassa olevasta riskistä. Matkustajan henkilökohtaiset sosiaaliset yhteydet vaikuttavat myös päätöksen tekoon matkustaa. Useasti henkilön sosiaalinen ympäristö saa hänet tutkimaan asioita tarkemmin, joka myös lisää halua etsiä enemmän tietoa. Näin ollen henkilön perhe, ystävät ja läheiset kollegat vaikuttavat päätöksentekoon suuresti. Edellisistä seikoista on voitu muodostaa oheiset hypoteesit:

- Mediaviestintä vaikuttaa matkustajien riskitietoisuuteen
- Ihmisten välinen viestintä vaikuttaa matkustajien riskitietoisuuteen
- Mediaviestinnällä on yhteys ihmisten väliseen viestintään
- Riskien tuntemus, sekä mediaviestintä vaikuttaa matkustuskäyttäytymisen aikomuksiin

(Meng ym. 2021.)

3.2 Matkailun riskit

Matkailun riskissä viitataan tilanteeseen, jossa on mahdollista, mutta ei täysin varmaa, että esiintyy ei-toivottu tapahtuma, jolla on haitallisia seurauksia. Breakwellin mukaan riski määäräytyy kahdesta osiosta. Ensimmäinen liittyy todennäköisyyteen, että jokin tapahtuma tapahtuu. Toinen osa liittyy siihen, jos kyseinen tapahtuma tulee tapahtumaan ja sen seuraamuksista. Riski liittyy subjektiiviseen epävarmuuden arviointiin. Henkilöt arvioivat mahdollisten riskien vakavuutta ja todennäköisyyttä subjektiivisesti, virheellisistä olettamuksista huolimatta. Henkilön omat löydökset integroituvat myöhempään subjektiiviseen riskikäyttäytymiseen tietyissä tilanteissa. (Meng ym. 2021.)

Matkailussa itsessään on useita eri riskejä, jotka kohdistuvat yleisesti maailmaan. Näitä on muun muassa matkailusta johtuva riski ympäristön saastuttamiseen. Energiantuotanto ja liikenne heikentävät ilman laatua, kuormitus vesistöihin lisääntyy ja lähiluonto matkailukohteissa kuluu ja roskaantuu. Nämä tekijät nopeuttavat ilmastonmuutosta sekä vähentää ympäristön monimuotoisuutta. Jatkuvista uusista rakennus projekteista ja matkailukäyttö muuttavat luontoympäristöä ja maisemaa paikallisesti. Matkailussa matkailijoihin kohdistuvien riskien lähteitä ovat terrorismi, rikollisuus, sodat ja poliittinen epävakaus, taudit ja luonnonkatastrofit. (Edelheim & Ilola 2017, 93,145.)

Nykyaikana ihmiset asioivat paljon internetin kautta. He tekevät varauksia matkakohteeseen sekä myös varauksia matkakohteessa oleviin yöpymisvaihtoehtoihin. Tässä riskinä on aina huijatuksi tuleminen, nettihuijauksen kohteeksi joutuminen. Kun yöpymiskohteen vuokraaja ja paikka on ennestään tuntematon, ilmenee vaarana, että kohdetta ei ole olemassa ja näin ollen varaaja on vaarassa menettää rahaa. Rahan menetyksen lisäksi uhreille koituu vahinkoa ja harmia, joita ei voi mitata rahassa. Nettihuijaukset ovat suuressa kasvussa. Tammi-kesäkuussa vuonna 2022 pankkien tietoon tuli huijauksia 17,5 miljoonan euron edestä. (Riku 2022.)

Tutkimukset osoittavat, että ihmiset yhdistävät suuremman riskin palvelutuotteiden, kuten lomien tai elämysmatkojen ostamiseen verrattuna fyysisiin tuotteisiin. Toisin sanoen subjektiivisella käsityksellä riskistä on osoitettu vaikuttavan henkilön kohteen valintaan ja matkustuskäyttäytymiseen. Henkilö voi kokea riskejä useammasta eri osa-alueista, kuten taloudellisista, fyysisistä, psykologisista ja sosiaalisista tekijöistä. Tämä koskee myös tällä hetkellä vallitsevaan Ukrainan tilanteeseen. Riski taloudelliseen puoleen näkyy hintojen nousussa, kuten sähkön ja ruuan. Näin ollen henkilöiden riski joutua taloudellisiin ongelmiin kasvaa. Fyysinen riski on ilmiselvää Ukrainan sodan ollessa käynnissä, sillä riski terveydelle matkustaessa Ukraina on suuri. Psykologinen riski on myös suuri, sillä Ukrainan tilanne aiheuttaa epävarmuuden tunnetta, mikä aiheuttaa ahdistuneisuutta ja stressiä monella henkilöillä. Viimeisenä on sosiaalinen puoli, johon vaikuttaa se fakta, että henkilöllä voi olla perhettä tai tuttuja alueella, joka on joutunut Ukrainan sodan vaikutuksen alaiseksi ja kyseinen seikka vaikuttaa henkilöön negatiivisesti kaikin puolin. (Köchling ym. 2022, 3-4.)

3.3 Riski käyttäytyminen sekä turvallisuus matkailussa

Turistien riskinäkemyks on erittäin laaja sekä vaihteleva, koska ne riippuvat erilaisista yksittäisistä tekijöistä sekä väestötiedoista. Osatekijät, jotka on osoitettu vaikuttavan siihen, miten ja kuinka voimakkaasti henkilö reagoi mahdolliseen riskiin on henkilön itsetehokkuus, kustannukset, kyky kvantifioida ja ennustaa riskejä. Sekä myös täsmällinen matkojen ennustaminen, aikaisempi matkustus kokemus, vaihtelun etsintä sekä myös sukupuoli, kansalaisuus, kulttuuri ja motivaatio. Kriisitilanteessa henkilön yksilöllinen käsitys riskistä voi vaikuttaa suuresti kyseisen henkilön matkustuskäyttäytymiseen. Tämän todisti hiljattain Cakar (2021), joka on huomannut, että matkailijan käyttäytyminen kriisitilanteen sattuessa on heterogeeninen ja näin ollen koetun matkariskin vaikutus kohteen valintaprosessissa vaihtelee yksilöittäin. Samankaltaisesti Abraham et al (2021) huomasi tutkimuksissaan, että kun turistit kokevat jonkin tietyn riskin olevan suurempi omassa kotimaassaan, hakeutuvat he matkustamaan kotimaansa ulkopuolelle, joissa sama riski on pienempi. Näin ollen yksilölliset riskikäsitykset kriisin sattuessa ovat varteenotettava perusta matkailumarkkinoiden segmentointiin. Markkinoiden lisäsegmentoinnit suoritettiin käyttämällä havaittuja riskejä sekä suositettuja matkustuskohteita, kuten meri-, vuoristo- tai kaupunki kohteita. (Köchling ym. 2022 3-4.)

Yleisesti käytetty määrittelylähtökohta matkailun turvallisuudelle on se, että matkailun turvallisuudella tarkoitetaan matkailuprosessin häiriöttömyyden varmistamista. Matkailuprosessin osatekijöitä ovat matkailijat, matkailuyritys työntekijöineen sekä matkailualue, sisäinen ja ulkoinen toimintaympäristö sekä matkailun koko palveluketju aloitusvaiheesta kohteeseen ja takaisin. Matkailualueella on erityispiirteitä, jotka vaikuttavat elinkeinon riskienhallintaan ja turvallisuusjohtamiseen. Matkailu toimialana on voimakkaasti ketjuuntunut sekä kotimaassa että ulkomaille muodostaen palveluiden ja sitä kautta turvallisuuden arvoketjun. Jotta matkakohteesta saadaan mahdollisimman turvallinen

matkailijoille, edellyttää se laajaa verkostoyhteistyötä valtion, kuntien, järjestöjen, yritysten ja matkailualueiden välillä. Useasti matkailun turvallisuus mielletään onnettomuuksien ja vahinkojen välttämisenä kohteissa tai yrityksissä. Toisaalta, kun tarkastellaan asiaa matkailijan näkökulmasta, turvallisuus liittyy kuitenkin kaikkiin matkan vaiheisiin. Matkailun turvallisuus alkaa jo matkakohteen harkinnasta ja matkan varaamisesta. Turvallisuuteen kuuluu myös kuljetukset, majoitus- ja ravitsemispalvelut ja aktiviteetit kotiin paluuseen asti. Siinä tilanteessa, kun jokin palvelu tai toimijaosapuolen päätös vaikuttaa loppukäyttäjän tai koko hankintaverkoston turvallisuuteen ja laatuun on turvallisuuden arvoketju olemassa. Alihankkijaketjuun tulee yhä enemmän ulkomaisia yrittäjiä ja ketjuja. On tilanteita, jossa koko palveluiden arvoketju lähtömaasta lentokentän kautta majoitukseen ja ohjelmapalveluun asti on ulkomaisen yrityksen hallussa. Silloin omistusketjut pitenevät ja turvallisuuden arvoketjuun vaikuttaa myös vieraan toimintaympäristön tuoma riskikerroin. Turvallisuuden arvoketjulla tarkoitetaan niitä varautumis- ja riskienhallinaintoimenpiteiden vaiheita, joista jokainen tuo lisää tai vähentää palveluketjun kokonaisturvallisuutta. (Iivari 2012, 22-24.)

Valitettavan usein turvallisuutta pidetään itsestäänselvyytenä. Yleensä matkailijamäärien kasvu ja ylipäättään ulkomaalaisten määrän kasvu vaikuttavat myös riskeihin ja asiakasturvallisuuteen. Nykyään enemmän ja enemmän matkailijat keskittyvät matkailukeskuksiin, joissa on yhä enemmän yrityksiä heitä vastaanottamassa ja muita monipuolisia palveluntarjontayrityksiä. Osaltaan ulkomaan matkailun kasvu on lisännyt turvallisuuden merkitystä matkailijan arvokriteeristössä. Matkakohteen maine turvallisena matkakohteena lisää selkeästi matkailijoiden halukkuutta kyseisen kohteen valitsemiseen. Matkailijoille kohteen turvallisuus on erittäin tärkeä tekijä heidän tehdessä matkustuspäätöksiä, niin kuin oheisessa kuvassa 3 nähdään. Kuvassa näkyvät luvut ovat saatu kyselystä, jonka on suorittanut SMAL, Suomen matkailualan liitto, kesällä 2021 (Kompassi 2022). Kyseisessä kyselyssä 73 % vastaajista kertoi, että turvallisuusasiat vaikuttavat heidän tuleviin matkustusvalintoihin. Matkailun turvallisuusodotusten ja todellisen turvallisuuskokemuksen on vastattava toisiaan. Matkailijat sekä myös alueen asukkaat, muut yrittäjät ja palvelun vaikutuspiirissä olevat asettavat turvallisuudelle odotuksia. Mikäli odotukset eivät täyty näiden osalta, muuttuu kohde tai palvelu ei-toivotuksi tapahtumaksi tai kohteeksi. Näin ollen kohde tai palvelu saa huonoa mainetta ja seuraamuksena matkailija ei valitse kyseistä kohdetta tai palvelua. (Iivari 2012, 26-27.)

Kuva 3. SMALin kyselystä ilmenneet vastaukset (mukaihen Kompassi 2022)

Omalla käytöksellään matkailija voi vaikuttaa itseensä, käyttämänsä yrityksen henkilökuntaan ja muihin matkailijoihin kohdistuvan riskin suuruuteen. Lomatunnelman ollessa rento voi se ilmetä esimerkiksi välinpitämättömänä käytöksenä ja ohjeista piittaamattomuutena. Silloin kun liikutaan ryhmissä sosiaalinen paine voi aiheuttaa vakaviakin riskejä, kun oma suorituskunto yliarvioidaan toteutettaessa haasteellisempia aktiviteetteja. Pahimmassa tapauksessa kyseinen käyttäytyminen johtaa vakavaan onnettomuuteen tai sairaskohtaukseen. Toisaalta ryhmästä aiheutuva ryhmäpaine voi tuoda kurinalaisuutta ja alentaa riskejä. Syitä siihen miksi henkilö ottaa riskejä voidaan nimetä useita. Puutteellinen tieto tai viallinen tilannetaju aiheuttaa epätietoisuutta toiminnasta aiheutuvista riskeistä. Toinen syy voi olla, että riskinotolla odotetaan saavuttavan jotakin etuja itselleen. Ei pidä unohtaa niitä henkilöitä, jotka etsivät jännitystä, adrenaliinia elämäänsä. Tällöin henkilö ottaa helposti liian isoja riskejä saavuttaakseen jännityksen tunteen, vaaran hallinnan kokemista ja auktoriteettien vastainen toiminta. (livari 2012, 144-145.)

Matkailijoiden turvallisuudentunteen luominen on moniulotteinen subjektiivinen kokemus, mutta siihen voi vaikuttaa sanoin ja teoin. Turvallisten matkailupalveluiden tuottamiseen kuuluu tietenkin lainsäädännöllistä velvoitteita kuten myös paljon pieniä tekoja ja huolenpitoa, jotka peilautuvat palveluiden laatuun ja asiakaskokemukseen. Yhteistyö paikallisten toimijoiden kesken on erittäin tärkeää luodessa turvallista ilmapiiriä, kuten myös tarkasti tehty suunnitelma. Muita keinoja turvallisen ilmapiirin luomiseen on muun muassa varautuminen ja ennaltaehkäisy, oppiminen vanhoista virheistä eli jatkuva kehittäminen, turvallisuusosaaminen henkilökunnalle ja turvallisuusviestinnän pito tehokkaana ja selkeänä. (Kompassi 2022.)

4 Tutkimus ja sen kulku

Tässä luvussa käydään läpi tutkimusmenetelmät ja tarkemmin käytetystä tutkimusmenetelmästä, sekä myös yksityiskohtaisesti tutkimuksen kulusta. Työn tutkimusongelmana oli Ukrainan sodan vaikutus suomalaisten matkustuskäyttäytymiseen, sekä matkustuskohteen valintaan, kuten myös kuluttajakäyttäytymisen muuttuminen sodan vuoksi. Näin ollen työn tavoitteena oli selvittää suomalaisten näkemystä siihen, kuinka Ukrainan kriisi, Venäjän aloittama sota Ukrainassa, on vaikuttanut suomalaisten matkustuskäyttäytymiseen. Sekä myös suomalaisten mielikuvaa Ukrainaa ja Venäjää kohtaan, esimerkiksi kuinka todennäköisesti he matkustaisivat tulevaisuudessa kyseisiin maihin.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena, jotta saatiin laaja ja objektiivinen otos tutkimustuloksiin. Aineiston keruuseen käytettiin Webropol-ohjelman avulla luotua kyselyä, jonka tavoitteena oli saada vähintään 150 vastausta, jotta tutkimustuloksista saataisiin mahdollisimman laaja näkemys aiheeseen. Tavoitteena oli myös luoda kyselystä mahdollisimman houkutteleva ja helppotäyttöinen, että saataisiin vastauksia. Tämä toteutui sillä, että kyselystä tehtiin mahdollisimman selkeä ja ytimekäs, sekä kysymykset luotiin niin että niihin oli helppo ja vaivatonta vastata. Seuraavaksi käydään tutkimusmenetelmät läpi, sekä tarkemmin käytetystä tutkimusmenetelmästä ja vaihe vaiheelta, kuinka tutkimus eteni.

4.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmiä on kahdenlaisia, kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen menetelmä. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä eli laadullinen tutkimusmenetelmä on tulkintaan perustuva tutkimustapa. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmän avulla pureudutaan tutkimaan ihmisten arkipäivän monimuotoista sosiaalista todellisuutta silloin, kun tutkijalla on tavoitteena kuvata ihmisten kokemusten avulla jokin ilmiö tai ymmärtää ihmisten tuottamia monitulkintaisia ja subjektiivisia merkityksiä. Laadullinen tutkimus toimii myös silloin kun halutaan tutkia ihmisten sosiaalista todellisuutta syvällisemmin. (Vilka 2021).

Kuitenkin tämä tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena, eli määrällisenä tutkimuksena. Kyseinen tutkimusmenetelmä sopi tutkimuksen tavoitteen saavuttamiseksi paremmin. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä valittiin siksi, jotta tutkimusongelmaan saataisiin mahdollisimman laaja näkemys, sekä myös objektiivisen näkemyksen saavuttamiseksi. Tavoitteen saavuttamiseksi, käytettiin aineiston keräämiseen Webropol-ohjelmaa sen helppouden ja selkeyden takia.

4.1.1 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus on menetelmä, jossa tarkastellaan tietoa numeerisesti. Menetelmällä saadaan yleinen kuva mitattavien ominaisuuksien, eli muuttujien, välisistä suhteista ja eroista. Muuttuja on asia josta määrällisessä tutkimuksessa halutaan saada tietoa. Muuttuja on tavallisesti henkilöä koskeva asia, toiminta tai ominaisuus, kuten mielipide, ammattiasema, sukupuoli tai ikä. Kvantitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteitä ovat muun muassa tiedon strukturointi, mittaaminen, tiedon esittäminen numeroin, tutkimuksen objektiivisuus ja vastaajien suuri lukumäärä. Mittaamisella tarkoitetaan mittaria, eli välinettä, jolla saadaan määrällinen tieto tai määrälliseen muotoon muutettava sanallinen tieto tutkittavasta asiasta. Toisin sanoen tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla. Mittareina käytetään tavallisesti kysely-, haastattelu- ja havainnointilomakkeita. (Vilkkä 2007, 13-14.)

Objektiivisuudella tarkoitetaan tutkijan puolueettomuutta, sillä se on tutkijasta riippumaton, eikä näin ollen tutkija voi vaikuttaa tutkimustuloksiin. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä vastaa muun muassa kysymyksiin kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. Kyseisessä tutkimusmenetelmässä tutkimuksen tekijä saa tutkimustiedon numeroina tai hän ryhmittelee laadullisen aineiston numeeriseen muotoon. Tulokset esitetään numeroina, jonka jälkeen tutkija selittää olennaisen numerotiedon sanallisesti. Hän avaa tutkimustuloksia kuvaamalla millä tavalla eri asiat liittyvät toisiinsa tai kuinka ne eroavat toistensa suhteen. (Vilkkä 2007, 13-14.)

Henkilöitä tai luonnon ilmiöiden koskevien asioiden tutkiminen määrällisellä tutkimuksella vaatii sen, että tutkittavat asiat muutetaan rakenteellisesti. Toisin sanoen tutkittavat asiat tulisi ensin operationalisoida sekä strukturoida. Operationalisoinnilla tarkoitetaan teoreettisen ja käsitteellisten asioiden muuttamista sellaiseen muotoon, että tutkittava ymmärtää asian helposti ja selkeästi. Muuttajat ovat usein määrällisessä tutkimuksessa käsitteellisiä asioita, ja tämän vuoksi ne tulisi rakenteellisesti purkaa ennen mittaamista pienempiin osa-alueisiin, kuten kysymyksiin ja vastausvaihtoehtoiksi. Tästä syystä tutkimuksessa on tiedettävä erittäin tarkasti mitä tutkitaan ja mitä halutaan selvittää. Joten kyselyä luodessa on erittäin tärkeää miettiä kysymykset ja vastaukset sellaiseen muotoon, että kyselyyn vastanneet ymmärtävät käsitteet samalla tavalla, sillä jos tämä ei toteudu tutkimustulokset eivät ole luotettavia ja yleistettävissä. Tähän käytetään niin sanottuja konkreettisia käsitteitä, arkikielen käsitteitä, jotka ovat muodostuneet ihmisten kokemuksista, kuvauksista ja havainnoista. (Vilkkä 2007, 26). Strukturoinnilla tarkoitetaan sitä, että tutkittava asia ja sen ominaisuudet suunnitellaan ja vakioidaan. Operationalisointi sekä strukturointi tapahtuvat ennen aineiston keräämistä. (Vilkkä 2007, 14, 36-37.)

Määrällisen tutkimuksen pyrkimyksenä on säännönmukaisuuksien löytäminen aineistosta. Näin ollen määrällisen tutkimuksen tavoitteena on esittää löydetty säännönmukaisuudet arkipäivän

yllättävinä teorioina. Määrällinen tutkimus on yleensä apuna, kun aiempia teorioita ja teoreettisia käsitteitä rakennetaan, selitetään, uudistetaan, puretaan tai täsmennetään. Teorian merkitys määrällisessä tutkimusprosessissa näkyy siinä, että tutkimuksessa edetään ensin teoriasta käytäntöön eli kyselyyn, haastatteluun tai havainnointiin. Kun nämä on tehty, palataan takaisin käytännöstä teoriaan käyttäen apuna analyysia, tuloksia ja tulkintaa. Teoreettisilla käsitteillä on keskeinen rooli määrällisessä tutkimuksessa. Näiden avulla tutkija voi löytää säännönmukaisuuksia eri asioiden, ilmiöiden, piirteiden, kohteiden, tilanteiden ja tapahtumien välillä. Teoreettisia käsitteitä voivat olla esimerkiksi palvelun laatu, hyvinvointi, asiakkuus, yhteisöllisyys, sosiaalinen verkosto, identiteetti ja vieraantuminen. (Vilka 2007, 25-26.)

4.1.2 Kvantitatiiviset kyselyt

Kysely on yksi aineiston keräämisen tapa. Kun tutkittavia on runsas määrä ja he kaikki ovat hajallaan, soveltuu kysely silloin parhaiten aineiston keräämisen tavaksi. Kyselyssä kysymysten muoto on vakioitu eli standardoitu. Toisin sanoen, kaikilta vastaajilta kysytään täysin samoja asioita, samassa järjestyksessä sekä samalla tavalla. Pelkästään vastaaja lukee kysymyksen ja vastaa siihen itse. Kyselylomaketta voidaan käyttää, kun havaintoyksikkönä on henkilö sekä henkilöä koskevat asiat, kuten mielipiteet tai asenteet tiettyä asiaa kohtaan. Prosessin yksi tärkeimmistä vaiheista on operationalisointi. Tämä tarkoittaa sitä, että teoreettiset käsitteet, jotka koskevat tutkittavaa asiaa muutetaan mitattavaan muotoon sekä arkikielen tasolle. (Vilka 2007, 28,36.)

Silloin, kun kyseessä on määrällinen tutkimus, tulee tarkasti tietää mitä tutkitaan. Tämä edellyttää käsitteiden määrittelemistä ennen aineistonkeruuta. Kaikkien vastaajien on ymmärrettävä valitut käsitteet ja kysymykset samalla tavalla. Jos näin ei tapahdu, tutkimustulos ei ole luotettava tai yleistettävissä. (Vilka 2007, 36-37.)

Onnistuneen lomakkeen luomiseen vaikuttavat monet eri tekijät riippumatta siitä, missä ja miten aineistoa kerätään. Esitystapa ja muotoilu kysymyksissä on hyvä tarkistaa huolellisesti. Kysymykset tulee käydä läpi huolellisesti tarkistaen, että kysymyksellä mitataan juuri sitä, mitä halutaankin mitata. Lisäksi saatekirjeen tulee olla esitetty hyvällä asiatyylillä sekä yleiskielellä. Saatekirjeessä on tultava ilmi tarpeeksi tietoa tutkimuksesta, sillä se vaikuttaa henkilön päätöksen tekoon vastaako hän kyselyyn vai ei. (Vilka 2007, 63-66.)

4.2 Tutkimuksen kyselylomakkeen koostaminen

Tämän tutkimuksen kyselyn kysymykset (ks. liite 1) laadittiin teoreettisen viitekehyksen avulla, eli kysymysten runkona ovat käsitteet Ukrainan kriisi, Venäjän aloittama sota Ukrainaa vastaan sekä mielipide Ukrainaan ja Venäjään matkustamisesta. Näin ollen saadaan vastauksia, jotka vastaavat

tutkimusongelmaan sekä edesauttavat tavoitteiden saavuttamista. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa muuttujat tulee purkaa rakenteellisesti kysymyksiksi sekä vastausvaihtoehdoiksi. (Vilkkä 2007, 36).

Kysely luotiin Webropol- ohjelmalla, joka on suomalainen kysely- ja raportointityökalu. Webropolin avulla on mahdollista luoda kyselytutkimuksia nopeasti ja vaivattomasti. Kyseinen ohjelma on pohjoismaiden käytetyin kyselytyökalu ja sitä käyttää ympäri maailman noin 70 000 käyttäjää. Webropolin avulla tulosten käsittely ja analysointi on myös helppoa. (Webropol 2022.)

Ensimmäisenä kyselyssä oli saatekirje, jossa kerrottiin mitä kysely koskee kuten myös tutkimuksen tavoitteet. Siinä mainittiin myös vastaajien yksityisyyden suojaamisesta. Saatekirjeen lopussa kiitettiin vastaamisesta, sekä osoitettiin tukea Ukrainalle.

Kysely alkoi kolmella taustakysymyksellä; vastaajien -ikä, -sukupuoli sekä vastaajien pääasiallinen toiminta kyseisellä hetkellä. Tutkimus kysymykset oli luotu käyttäen Likert-asteikkoa hyödyksi. Likert-asteikko, mikä on nimetty kehittäjänsä, amerikkalaisen yhteiskuntatieteilijän Renis Likertin mukaan, on hyvin suosittu menetelmä, sillä se on yksi luotettavimmista tavoista mitata mielipiteitä, käsitteitä ja käyttäytymistä. Silloin, kun käytetään Likert-asteikkoa kyselytutkimuskysymyksissä vastausvaihtoehdot ovat viiden tai seitsemän vastausvaihtoehdon asteikkona, jota kutsutaan myös tyytyväisyysasteikoksi. Vastausvaihtoehdot vaihtelevat aina ääripäästä toiseen, kuten ei yhtään ja erittäin paljon. Yleensä kyselytutkimuskysymykseen on maltillinen tai neutraali vaihtoehto. Tätä asteikkoa käytetään aina suljettujen kysymysten kanssa, eli kysymysten, joissa vastaajille annetaan valmiit vastausvaihtoehdot. Vastausvaihtohtoina voivat esimerkiksi olla onko vastaaja johonkin tiettyyn asiaan erittäin tyytyväinen, jokseenkin tyytyväinen, ei tyytyväinen eikä tyytymätön, jokseenkin tyytymätön tai erittäin tyytymätön. Tällä tavalla saadaan tarkempaa palautetta, kuin jos käytettäisiin kysymyksiä, joissa on vain kaksi vastausvaihtoehtoa. (SurveyMonkey 2022.) Kyseisessä tutkimuksessa käytettiin lähinnä vastausvaihtoehtoja, jotka olivat numeroitu 1-5, jotka tarkoittivat; 1 = ei yhtään ja 5 = erittäin paljon.

Ensimmäisenä kysymyksenä oli, että kuinka paljon vastaajaa huolestuttaa Ukrainan tilanne. Tällä kysymyksellä haluttiin selvittää, kuinka paljon Ukrainan tilanne on vaikuttanut suomalaisten mielen sekä saadaan selville myös jonkinlainen käsitys siitä, että jos suomalaiset ovat huolissaan tilanteesta niin silloin heidän tukensa on luultavammin Ukrainan puolella, eikä Venäjän. Toisena kysymyksenä haluttiin selvittää kuinka paljon Ukrainan tilanne vaikuttaa vastaajan matkustussuunnitelmiin. Kysymyksen tavoitteena oli saada selvyyttä siihen, että onko Ukrainan tilanne aiheuttanut vastaajan matkustussuunnitelmiin. Ovatko vastaajat tehneet muutoksia matkustussuunnitelmiinsa, koska Ukrainassa soditaan. Mikä johtaa seuraavaan kysymykseen, joka oli, kuinka todennäköisesti vastaaja matkustaa tulevaisuudessa Ukraina. Samanlainen kysymys oli seuraavana, joka koski vastaajan aikomuksia matkustaa Venäjälle tulevaisuudessa. Motivaationa kysymykseen oli saada

yleinen käsitys siitä, kuinka suuresti Venäjän aloittama sota Ukrainassa on vaikuttanut suomalaisten mielikuvaan Venäjää kohtaan sekä aikomuksista matkustaa kyseiseen maahan tulevaisuudessa, kun tilanne on vihdoin ohi.

Seuraavissa kysymyksissä keskityttiin matkustamiseen ylipäänsä. Näin ollen kysymys kahdeksan koski lentoja ja sitä, että lennot eivät voi käyttää Venäjän ilmatilaa kyseisellä hetkellä. Tavoitteena oli selvittää, onko tämä vaikuttanut matkakohteen valintaan. Ilmatilan sulkeutumisen johdosta jotkin lennot olivat pidentyneet tai peruttu kokonaan, joten haluttiin selvittää, onko tällä ollut vaikutusta vastaajan matkustussuunnitelmiin.

Kysymykset yhdeksän ja kymmenen liittyvät molemmat kotimaan ulkopuoliseen matkustukseen. Ensin tavoitteena oli saada selville, onko Ukrainan tilanne vaikuttanut vastaajan kohteen valintaan Euroopan sisällä. Sekä seuraavaksi, vastaajan mielipidettä siihen, että onko riski matkustamiseen kotimaan ulkopuolelle kasvanut Ukrainan tilanteen vuoksi, ja jos on niin kuinka paljon.

Kyselyn yhdestoista kysymys oli viimeinen, jossa käytettiin hyväksi Likert-asteikkoa yhdestä viiteen menetelmää. Tämän avulla haluttiin selvittää vaikutusta sodasta johtuvien hintojen nousu vaikuttanut vastaajan matkustuskohteen valintaan tai ylipäätään vastaajan aikomuksista lähteä matkalle. Kyselyn kahdestoista kysymys oli ainoa, jossa vastausvaihtoedot, olivat valmiina, kyllä tai ei tyyli-
sesti. Kysymyksessä kysyttiin, onko vastaaja muuttanut tai perunut matkojaan Ukrainan tilanteen vuoksi. Vastausvaihtoedot olivat yksinkertaisesti: Kyllä, ei tai en ole varannut matkaa ollenkaan. Motiivina oli saada vielä tarkempaa tietoa siitä, että kuinka paljon Ukrainan tilanne on vaikuttanut suomalaisten matkustussuunnitelmiin. Ovatko suomalaiset niin huolissaan tilanteesta, että eivät edes uskalla varata matkoja tai sitten, että ovat peruneet aikaisemmin varaamansa matkan tilanteesta johtuen. Viimeisenä kysymyksenä oli avoin kysymys, johon vastaaja sai mahdollisuuden kertoa omin sanoin, kuinka Ukrainan tilanne on vaikuttanut heidän matkailukäyttäytymiseensä, jos jotenkin.

4.3 Tutkimusprosessi

Tutkimusprosessin ensimmäinen askel oli tutkimusongelman määrittäminen sekä tavoitteiden asettaminen. Kun tutkimusongelma oli laadittu sekä tavoitteet asetettu, oli aika laatia teoreettinen viitekehys. Teoreettiseen viitekehykseen laatimiseen käytettiin apuna erilaisia ja monipuolisia lähteitä. Aiheesta johtuen, apuna käytettiin paljon uutisia ja artikkeleita, joissa kerrottiin tämänhetkisiä tapahtumia. Ukrainan tilanne on niin tuore, että tässä tilanteessa on hankala löytää akateemisia kirjoituksia aiheesta. Teoreettisen viitekehyksen toiseen osaan oli kuitenkin helpompi löytää materiaalia. Seuraavana prosessissa oli kyselyn tuottaminen ja näin ollen kysymyksien luominen. Kun

kyselylomake oli saatu valmiiksi, testattiin kysely ensin muutamalla koehenkilöllä. Tällä varmistettiin, että kysely oli sujuva ja että, kyselyä tehdessä ei ilmennyt ongelmia. Kyselyn testaaminen on erittäin tärkeää, sillä onnistunut kysely on perusta luotettavalle sekä laadukkaalle määrälliselle tutkimukselle (Vilkkä 2077, 78). Koehenkilöiden vastattua kyselyyn, antoivat he palautetta kyselystä. Henkilöiden palautteiden pohjalta tehtiin muutama muokkaus kyselyyn, jotta siitä saatiin mahdollisimman toimiva ja sujuva.

Webropol- ohjelmaa käytettiin kyselyn teossa, sekä myöhemmin apuna tulosten analysoinnissa. Kyselyn valmistuttua toteutettiin se verkkokyselynä 1.6-15.6.2022 välisenä aikana. Kyselyä jaettiin Webropol- ohjelman kanssa luodun linkin kautta. Kyselylinkkiä jaettiin sosiaalista mediaa hyväksikäyttäen muun muassa Facebook ryhmissä sekä tekijän Instagram tilillä, kuten myös Snapchat alustaa apuna käyttäen. Postauksissa kehoitettiin kaikkia suomalaisia vastaamaan kyselyyn. Instagram sekä Snapchat alustat olivat hyvä keino saada vastauksia nuoremmilta suomalaisilta, sillä kyseiset alustat ovat nuorten suosiossa, varsinkin Snapchat. Facebook julkaisujen kautta saatiin vastauksia yli 20-vuotiailta suomalaisilta aina muutamaankin 60-vuotiaisiin asti. Kyselylinkin julkaiseminen Facebook ryhmissä osoittautui parhaaksi lähteeksi vastauksien saamiseen. Tavoitteena oli löytää oikeanlaiset ryhmät, jotta saataisiin kohderyhmältä, suomalaisilta vastauksia kyselyyn. Koska, kysely liittyi matkailuun, päädyttiin siihen tulokseen, että suomalaiset matkailuryhmät olisivat paras keino saada vastauksia. Näin ollen, päädyttiin muutamaankin erilaiseen Facebook-ryhmään, mutta kuitenkin linkki jaettiin myös tutkijan henkilökohtaisella Facebook-tilillä. Linkki jaettiin muun muassa "hei me reissataan kotimaassa"-, "Naistenhuone"- sekä "suomalaiset UK:ssa"-ryhmissä.

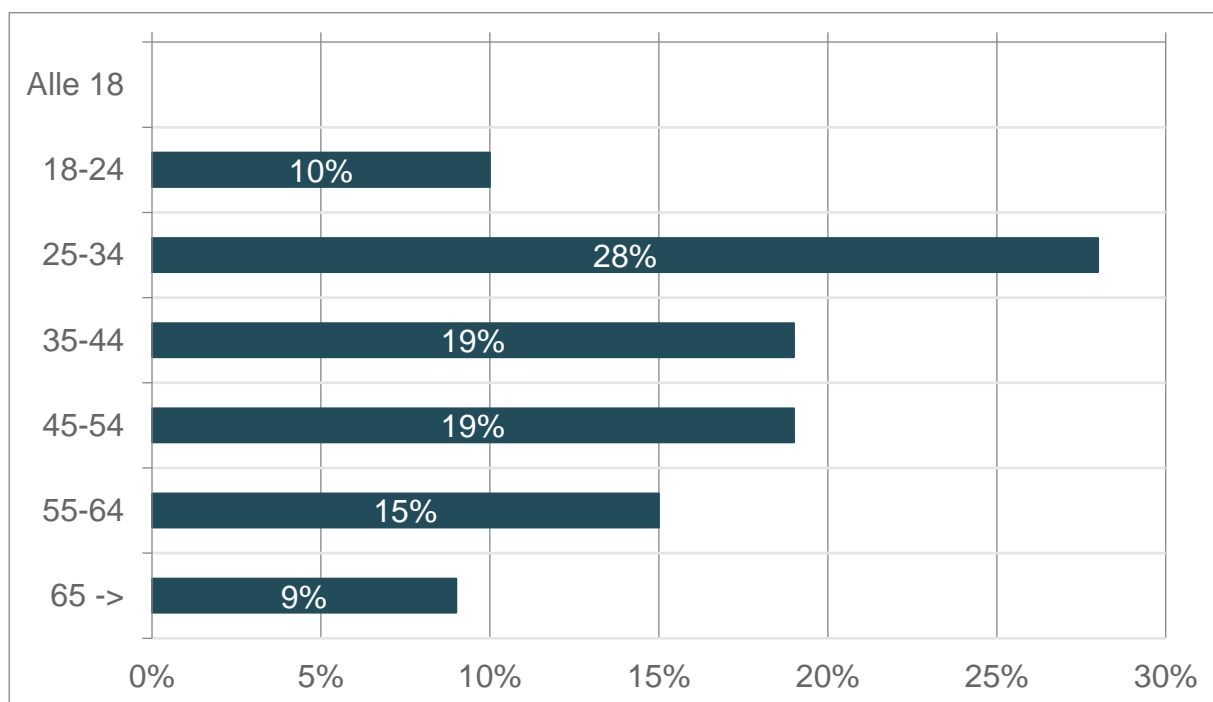
Kyselyyn saatiin loppujen lopuksi 178 vastausta. Tavoitteena oli saada noin 150 vastausta, joten tämän osalta onnistuttiin ja tavoite saavutettiin helposti. Tuloksien analysointiin käytettiin Webropol- ohjelmaa, jonka avulla tulokset saatiin muokattua Word sekä Power Point tiedostoiksi. Näiden työkalu ohjelmien kanssa tuloksia oli helppo analysoida.

5 Kyselytutkimuksen tulokset ja analysointi

Tässä luvussa käydään läpi kyselyn tuloksia yksityiskohtaisesti. Kyselystä saatuja tuloksia analysointiin Webropol – ohjelman avulla. Vastauksista tehtiin etupäässä prosenttijakaumia, joita visualisoitiin kuvioin ja taulukoin.

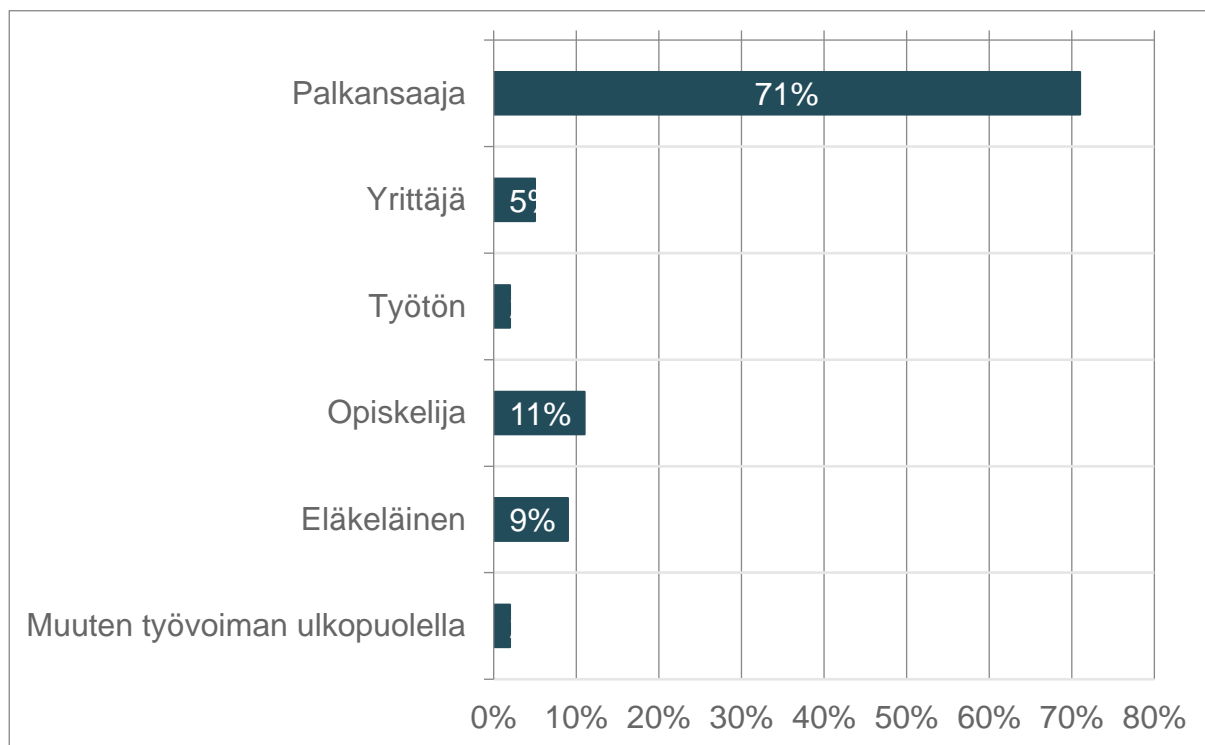
5.1 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Kyselyn kokonaisvastaaja = määrä oli 178, suurin osa heistä olivat 25–34-vuotiaita. Prosentteina määrä oli 28 prosenttia. Toiseksi tuli 35–44- ja 45–53-vuotiaat, joista molemmat olivat 19 prosenttia. Vähiten vastauksia kertyi 18–24-vuotialta, kuten oheisessa kuvassa huomataan (Kuva 4). Eniten kyselyyn vastasi naisia, joiden osuus koko kyselyn vastaajista oli jopa 90 %. Miesten osuus oli vain yhdeksän prosenttia, 16 henkilöä vastaajista.

Kuva 4. Vastaajien ikäjakauma n=178

Kolmas ja viimeinen taustakysymys koski vastaajien elämäntilannetta (Kuva 5) kyselyn teon aikana. Kysymys kysyttiin, jotta pystyttäisiin vertailemaan esimerkiksi vastauksia opiskelijoiden ja työssäkäyvien välillä. Yli puolet vastaajista olivat työssäkäyviä aikuisia. Opiskelijoiden ja eläkeläisten osuus oli hyvin tasaista, opiskelijoita oli 11 prosenttia ja eläkeläisiä yhdeksän prosenttia. Muutama vastaajista olivat yrittäjiä, työttömiä ja muuten työvoiman ulkopuolella.

Kuva 5. Vastaajien elämäntilanne n=178

5.2 Tutkimuskysymysten analysointi

Ensimmäinen varsinainen tutkimuskysymys koski vastaajien huolestuneisuutta Ukrainan tilanteesta. Kysymyksen vastauksissa käytettiin Likert-asteikkoa. Vastaajille kerrottiin ykkösen tarkoittavan, ei yhtään, ja viisi, erittäin paljon. Suurin osa vastaajista olivat vastanneet vaihtoehdon neljä, 34,3 %, kuten oheisesta taulukosta 1 nähdään. Näistä tuloksista voidaan päätellä suomalaisten olevan melko huolestuneita Ukrainan tilanteesta, siitä syystä myös, että 28,1 % prosenttia vastasi 5, erittäin paljon. Vastauksien keskiarvo oli 3,8.

Taulukko 1. Ukrainan tilanteesta huolestuneisuus (1: ei yhtään, 5: erittäin paljon) n=178

	1	2	3	4	5	Keskiarvo
	3,4%	8,4%	25,8%	34,3%	28,1%	3,8

Seuraavassa kysymyksessä keskityttiin matkustussuunnitelmiin ja siihen, että ovatko vastaajat joutuneet muuttamaan matkasuunnitelmiaan Ukrainan tilanteen vuoksi. Suurin osa oli vastannut, että ei vaikuta yhtään, 32,6 % ja 27 prosenttia vastasi ei juuri ollenkaan vaikuttavan heidän

suunnitelmiinsa. Muutamat olivat vastanneet tilanteen vaikuttavan heidän matkustussuunnitelmiinsa, kuten voidaan todeta oheisessa taulukosta 2, jossa vastaajien vastaukset on jaoteltu prosentti määräisesti. Tästä voidaan päätellä, että Ukrainan tilanteella ei ole juurikaan ollut vaikutusta jo olemassa oleviin suomalaisten matkustussuunnitelmiin.

Taulukko 2. Ukrainan tilanteesta johtuva matkasuunnitelmien muutos (1:ei yhtään, 5:erittäin paljon)
n=178

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	
	32,6%	27,0%	24,2%	11,2%	5,0%	2,3	

Kysymys kuusi koski vastaajien aikomuksia matkustaa Ukrainaan tulevaisuudessa, kun kriisin voidaan katsoa olevan ohi. Jopa 42,1 prosenttia vastaajista vastasi, että todennäköisesti ei ollenkaan. Tämä oli yllättävän suuri määrä. Aikaisempien kysymyksiä vastauksista oli voinut päätellä, että vastaajilla olisi sympatiaa Ukrainaa ja ukrainalaisia kohtaan. Kuitenkin on ymmärrettävää, että Ukraina ei tule olemaan suosittu matkakohde, sillä Ukraina maana on joutunut kärsimään hirveistä tuhoista ja uudelleen rakentaminen vie aikaa. Muutama oli kuitenkin vastannut myös, että tulevat luultavasti ja todennäköisesti matkustamaan Ukrainaan tulevaisuudessa kriisistä huolimatta. Kysymykseen oli vastannut vähän päälle seitsemän prosenttia, että he aikovat luultavasti ja erittäin todennäköisesti matkustaa Ukrainaan tulevaisuudessa.

Seuraavaksi tiedusteltiin vastaajien aikomuksista matkustaa Venäjälle tulevaisuudessa. Tähän vastaajista vastasi todennäköisesti ei ollenkaan jopa 74,7 prosenttia. Tämä ei yllättänyt ollenkaan, että suomalaiset kutakuinkin ovat kääntyneet Venäjää vastaan. Venäjähän on koko kriisin aiheuttaja. 17,4 prosenttia vastasi, että luultavasti ei ole matkustamassa Venäjälle tulevaisuudessa. Vastaajista vain muutama, vähän päälle kaksi prosenttia, vastasi aikovansa matkustaa tulevaisuudessa Venäjälle. Luultavammin näillä suomalaisilla on henkilökohtainen yhteys Venäjälle, kuten esimerkiksi sukulaisia Venäjällä tai muu samankaltainen yhteys.

Kahdeksas kysymys koski Venäjän ilmatilan sulkemista ja sitä, kuinka sulku on vaikuttanut vastaajien matkasuunnitelmiin ja matkakohteen valintaan, jos mitenkään. Jopa 78,6 prosenttia vastasi kysymykseen, että ilmatilan sulku ei ole vaikuttanut heidän matkustussuunnitelmiinsa ollenkaan. Vain noin kolme prosenttia vastanneista kertoi ilmatilan sulkemisen vaikuttavan heihin erittäin paljon. Yleisesti ottaen ilmatilan sulkeminen ei siis ole vaikuttanut suomalaisten matkustussuunnitelmiin tai kohteen valitsemiseen.

Yhdeksäs kysymys koski myös matkakohteen valintaa. Vastaajilta kysyttiin nimenomaan Euroopan kohteista ja että, onko Ukrainan tilanne vaikuttanut Euroopan kohteen valitsemiseen. Tämän kysymyksen vastaukset ovat hieman ristiriitaisia sillä, eniten vastauksia sai se, että ei ole yhtään vaikuttanut, 27 prosenttia. Mutta, kuitenkin toiset vastasivat, että Ukrainan tilanne on jokseenkin vaikuttanut Euroopan matkakohteen valitsemiseen. Tähän vastasi 24,1 prosenttia. 18 prosenttia vastasi, että vaikuttaa melko paljon ja yhdeksän prosenttia sanoi sen vaikuttavan erittäin paljon.

Kysymyksessä kymmenen kysyttiin vastaajien mielipidettä suurentuneesta riskistä matkustaa kotimaan ulkopuolelle Ukrainan kriisin alkamisesta. Vastaajista 38,2 prosenttia (taulukko 3) vastasi, että heidän mielestään riski matkustaa kotimaan ulkopuolelle ei ole juurikaan kasvanut. Taulukossa ilmenee kyselyn vastaukset prosentuaalisesti. Kuitenkin 29,8 prosenttia oli sitä mieltä, että riski matkustaa kotimaan ulkopuolelle on jokseenkin kasvanut. Tästä voidaan päätellä, että jonkin verran suomalaiset ovat epävarmoja tilanteesta, eivätkä ole aivan varmoja, miten tulisi toimia.

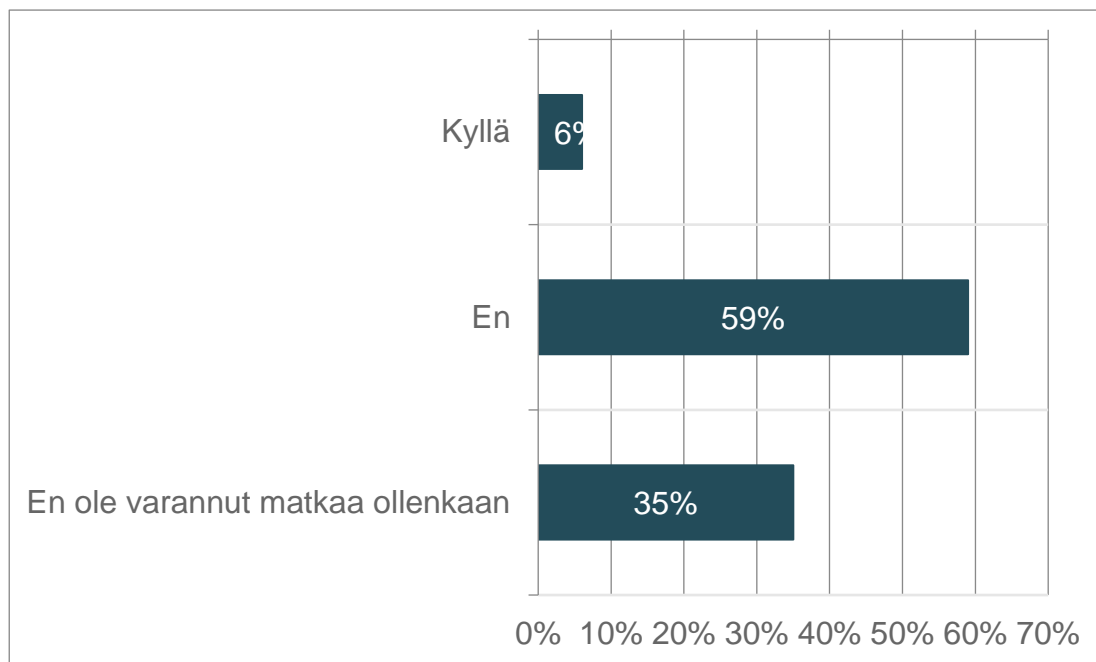
Taulukko 3. Mieli-pide suurentuneesta riskistä matkustaa kotimaan ulkopuolelle (1: ei yhtään, 5: erittäin paljon) n=178

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	
	20,8%	38,2%	29,8%	10,7%	0,6%	2,3	

Seuraavassa kysymyksessä haluttiin selvittää, onko sodasta johtuva hintojen nousu vaikuttanut vastaajien kohteen valitsemiseen tai ylipäättään matkalle lähtemiseen. Tähän suurin osa (28,6 prosenttia) vastasi, että hintojen nousu on vaikuttanut melko paljon kohteen valitsemiseen tai matkalle lähtemiseen. 13,5 prosenttia vastasi hintojen nousun vaikuttavan heidän suunnitelmiinsa erittäin paljon. Tästä huolimatta 16,9 % ja 18,5 % vastasi, että hintojen nousu ei ole yhtään tai vain vähän vaikuttanut heidän matkasuunnitelmiinsa. Näin ollen tuloksista voidaan päätellä vastaajien olevan melko erimielisiä tilanteesta. Täten voidaan todeta, että tuloksista ei voida tehdä yksimielistä johtopäätöstä. Useimmat vastaajat pitivät hintojen nousua esteenä matkustamiselle, mutta melkein saman verran vastaajia oli vastannut, että hintojen nousu ei juurikaan vaikuta heidän matkustamiensa. Tämä tulkinta johtuu siitä, että 22,5 prosenttia vastaajista oli vastannut neutraalisti kysymykseen. Heistä hintojen nousu ei ole huomattavasti vaikuttanut heidän tilanteeseensa, mutta he ovat kuitenkin huomanneet hintojen nousun vaikuttavan heidän tilanteeseensa jollakin tavalla.

Toiseksi viimeisessä kysymyksessä tavoitteena oli selvittää, ovatko vastaajat joutuneet muuttamaan tai perumaan matkojaan Ukrainan tilanteen vuoksi. Tuloksien perusteella voidaan päätellä,

että Ukrainan kriisi ei ole suuremmin vaikuttanut suomalaisten jo olemassa oleviin matkustussuunnitelmiin. Kuten kuvasta 6 huomataan, suurin osa vastaajista, jopa 59 %, vastasi kieltävästi siihen, että Ukrainan tilanne olisi pakottanut heidät perumaan tai muuttamaan matkustussuunnitelmiaan. 35 % ei ollut varannut matkaa ollenkaan ja kuusi prosenttia vastasi heidän joutuneen perumaan tai muuttamaan matkojaan.

Kuva 6. Vastaustulokset Ukrainan kriisin vaikutuksesta vastaajien matkustussuunnitelmiin n=178

5.3 Avoimen kysymyksen vastaukset ja analysointi

Kyselyn viimeinen kysymys oli avoin kysymys, johon vastaajat saivat kertoa omin sanoin mielipiteitään ja ajatuksiaan Ukrainan tilanteesta. Tällä avoimella kysymyksellä tavoitteena oli saada syvempi ymmärrys suomalaisten tuntemuksista Ukrainan tilannetta kohtaan, sekä tarkemmin informaatiota kuinka Ukrainan tilanne on vaikuttanut heidän matkailukäyttäytymiseensä. Kysymys ei ollut pakollinen, toisin sanoen vastaajat saivat omavalintaisesti päättää haluavatko vastata vai ei. Avoimeen kysymykseen vastasi jopa 104 henkilöä kaikista 178 vastaajista, eli reilusti yli puolet. Tämä oli erittäin positiivinen ja yllättävä määrä vastauksia.

Vastauksia analysoidessa käy ilmi, että tietyt aiheet toistuvat useaan otteeseen vastaajien kesken. Näin ollen voi päätellä, että nämä aiheet vaikuttavat eniten suomalaisiin ja heidän matkustuskäyttäytymiseensä. Näitä aiheita oli muun muassa:

- Suuri hintojen nousu ja sen vaikutus matkan varaamiseen ja kohteen valitsemiseen
- Matkustelun välttäminen Venäjälle tai sen naapurimaihin
- Ukrainan naapurimaiden välttely, joihin monet pakolaiset ovat paenneet sotaa

- Ukrainaan matkustamisen kiinnostus tulevaisuudessa
- Halu osoittaa tukensa Ukrainalle
- Vastaajien lähtiessä matkalle, on sen suunnittelu ja budjetointi nykyään tärkeämpää

Oheiseen taulukkoon (taulukko 4) on koottu yhteen esimerkkejä vastaajien vastauksista avoimeen kysymykseen.

Taulukko 4. Ukrainan tilanteen vaikutus vastaajiin heidän omin sanoin n=178

”En halua matkustaa Venäjälle tai Valko-Venäjälle. Ukrainaankaan en luonnollisesti vallitsevassa tilanteessa matkusta, mutta tulevaisuudessa kyllä.”
”Venäjän hyökkäys sai Suomen anomaan Nato jäsenyyttä, jota Turkki nyt vastustaa.”
”Minulla oli matka varattuna seuraavalle viikolle Venäjän hyökkäyksestä. Kohde ei ollut ihan Ukrainan naapurimaa, mutta kyllä se silti pisti mietityttämään, että lähdenkö vai enkö. Lähdin kuitenkin.”
”Jos menisin matkalle, saattaisin olla hieman varovaisempi. Varsinkin, jos vierailisin Ukrainan viereisissä maissa. Lisäksi välttäisin lentoja, jotka lentävät Ukrainan läheltä.”
” 1. Hintanousujen takia täytyy entistä tarkemmin miettiä mihin on varaa matkustaa, pitkät lennot ovat kallistuneet.   2. Ukrainan naapurimaat ovat täynnä pakolaisia joten isot kaupungit on varmaan hyvä jättää pois laskusta matkaa suunniteltaessa.”
”Tarkempi suunnittelu ja riskien arviointi. Sota alueen läheisyyden välttäminen.”
”Kotimaan matkustaminenkin tulee omalta osaltani vähentymään nousevien polttoaine hintojen takia. Kaukomatkalle en lähde koska lentoajat ovat pidentyneet ilmatilojen sulkemisten takia.”

” Haluan tukea Ukrainan jälleenrakennusta ja matkustaa sinne kun sota on loppunut. En ole ollut aikeissa matkustaa Venäjälle, mutta nyt en todellakaan aio matkustaa sinne. Muuten matkustussuunnitelmiini Euroopassa/muualla vaikuttaa enemmänkin koronan rippeet ja inflaation myötä kaiken kallistuminen.

Vastauksista ilmeni selkeästi myös se fakta, että polttoaineen hinnan nousun vuoksi monella ei ole ollut varaa ulkomaan matkoihin, sekä myös kotimaamatkailu on jäänyt vähemmälle. Hintojen noususta on myös seurannut epävarmuuden tunnetta vastaajien kesken, mikä toisaalta on aiheuttanut pelkoa varata matkaa. Useat ilmaisivat avoimesti boikotoivansa myös Turkia, johtuen Turkin aikomuksesta vastustaa Suomen Nato jäsenyyttä.

5.4 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Suurin osa kyselyyn vastanneista olivat työssäkäyviä 25–34-vuotiaita naisia. Vastauksia saatiin kuitenkin myös yli 34-vuotiailta. Kaikki vastaajat kuuluivat kohderyhmään, sillä he olivat suomalaisia. Vastauksien lukumäärän perusteella vastaajat olivat kiinnostuneista aiheesta ja innokkaita auttamaan tutkimuksessa. Myös se, että avoimeen kysymykseen vastasi 104 henkeä vapaaehtoisesti kertoo kiinnostuksesta aihetta kohtaan.

Tuloksista päätellen saadaan kuva, että suomalaiset ovat Ukrainan puolella ja aika paljon boikotoidaan Venäjää. Ukrainan tilanne on vaikuttanut suomalaisten matkailukäyttäytymiseen jonkin verran eri tavoilla. Useat ovat huolissaan Ukrainan tilanteesta, mutta sillä ei ole suurta, jos minkäänlaista, vaikutusta heidän matkustussuunnitelmiinsa. Toisaalta toiset ovat Ukrainan tilanteen vuoksi peruoneet matkojaan tai eivät edes harkitse ulkomaille matkustamista juuri nyt. Kuitenkin silloin, jos vastaajat matkustavat, välttelevät he Ukrainaa ja Venäjää sekä heidän naapurimaitaan. Matkojen huolellinen suunnittelu nousi tärkeäksi tekijäksi Ukrainan tilanteesta johtuvasta riskistä. Vastaajat pitivät matkustussuunnittelua ja budjetointia entistä tärkeämpänä verrattuna entiseen, koska tilanne Ukrainassa on arvaamaton ja epävarma.

Useat haluavat kuitenkin tulevaisuudessa matkustaa Ukrainaan. Ukraina on noussut monen matkustuslistalle. Suuri syy tähän on se, että he haluavat osoittaa tukensa Ukrainalle ja heidän maansa uudelleen rakentamiseen, sitten tulevaisuudessa. Kuitenkin mitä tutkimuksessa todettiin jo aikaisemmin, on että, Ukrainan tilanteesta johtuva hintojen nousu on yksi suurimmista tekijöistä, jonka vuoksi vastaajat eivät matkusta suunnitellusta tai tällä hetkellä ollenkaan.

6 Pohdinta

Tässä luvussa pohditaan kyselyn tuloksia. Samalla mietitään myös koko kirjoittamisprosessia ja opinnäytetyön onnistumista tutkijan näkökulmasta.

6.1 Johtopäätökset

Ensimmäiseksi pohditaan tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Ukrainan sodan vaikutusta suomalaisten matkailukäyttäytymiseen. Lisäksi pyrittiin selvittämään matkailun riskejä ja miten havaittavissa oleva riski vaikuttaa matkailukäyttäytymiseen.

Kyselystä nousi esille muutama aihe, josta useat suomalaiset olivat samaa mieltä tai samalla kannalla. Suurin tekijä kyselyn vastaajien perusteella oli inflaatio, Ukrainan tilanteesta johtuva hintojen nousu. Hintojen nousu on vaikuttanut kaikkiin suomalaisiin ja heidän arkielämäänsä. Kuitenkaan unohtamatta hintojen nousun vaikutusta heidän matkustuskäyttäytymiseensä. Kävi ilmi, että useat suomalaiset pitävät ulkomaanmatkoja liian kalliina tällä hetkellä. Tästä johtuen kotimaanmatkailu oli suositumpaa. Tästä huolimatta polttoaineen hinnan nousu on pistänyt monet miettimään kahdesti voivatko lähteä kotimaassakaan matkalle. Toisin sanoen Ukrainan sodasta johtuvalla inflaatiolla on suurikin merkitys suomalaisten matkailukäyttäytymiseen. Inflaatio ei kuitenkaan ole ainoa tekijä, joka on vaikuttanut matkustuskäyttäytymiseen Ukrainan sodan alettua.

Tutkimuksesta selvisi suomalaisten olevan huolissaan Ukrainan tilanteesta. Kun kysyttiin kuinka huolissaan he ovat Ukrainan tilanteesta, vastasi tähän 61 olevansa hyvin paljon huolissaan ja 50 erittäin huolissaan. Tästä voidaan päätellä, että suomalaisetkin ovat huolissaan mihin Ukrainan sota on kehittymässä ja onko sille edes loppua näkyvissä lähitulevaisuudessa.

Toisaalta, kun kysyttiin kuinka paljon Ukrainan tilanne, on vaikuttanut heidän matkustussuunnitelmiinsa ja ovatko he joutuneet tekemään muutoksia niihin, vastaukset olivat yllättävän kielteisiä. Suurin osa vastaajista eivät olleet joutuneet tekemään muutoksia suunnitelmiinsa ja Ukrainan tilanne ei ole vaikuttanut heidän matkustussuunnitelmiinsa oikein millään tavalla. Jopa 105 henkilöä vastasi kieltävästi siihen, kun kysyttiin ovatko he joutuneet muuttamaan tai perumaan matkojaan Ukrainan tilanteen vuoksi. Mikä taas osoittaa senkin, että vaikka he ovat huolissaan riskeistä ja Ukrainan tilanteesta, eivät he kuitenkaan ole tarpeeksi huolissaan peruakseen matkojaan. Tästä huolimatta 10 henkilöä vastasi, että ovat joutuneet perumaan tai muuttamaan matkojaan.

Tieto siitä, että vastaajat välttelevät matkustamista Venäjälle ja sen naapurimaihin ei yllättänyt. Riski joutua sota-alueelle tai hyökkäyksien keskelle on suuri. Vastauksien perusteella voidaan päätellä, että suurin osa on Ukrainan puolella sekä tavalla tai toisella he boikotoivat Venäjää. Kyselyyn

vastasi yhteensä 178 henkilöä ja 133 heistä vastasivat, että eivät matkustaisi tulevaisuudessa Venäjälle. Reilusti yli puolet, mikä tekee vastauksesta melko uskottavan.

Suomalaisten mielipide Ukrainaan matkustamisesta tulevaisuudessa olikin vastauksien perusteella enemmän ristiriidassa. Vastaukset jakoutuivat erittäin tasaisesti, siitä että eivät matkustaisi ollenkaan ja sen välillä, että he matkustaisivat tulevaisuudessa Ukrainaan. 178 vastaajista 75 vastasi, että eivät matkustaisi edes tulevaisuudessa Ukrainaan. Vastaajista 32 eivät osanneet sanoa matkustaisivatko vai eivätkö matkustaisi Ukrainaan. Tästä voidaan päätellä suomalaisten mielipiteen olevan melko epävarma ja eivät oikein tiedä millä kannalla tulisi olla. Tässä ilmenee, kuinka suuri vaikutus epävarmuudella on henkilöiden käyttäytymiseen. Epävarmuus on yksi riskitekijä. Epävarmuus aiheuttaa ihmisille riskin tunnetta, kun ei tiedetä mitä voi tapahtua milloinkin. Tulevaisuuden ollessa epävarma, henkilö ei yleensä halua ottaa riskiä siitä, että jotakin haitallista tapahtuisi heille. Tässä tilanteessa Ukrainan tilanteen ollessa erittäin epävarma, ei haluta ottaa riskiä ja matkustaa maahan. Koettu riski on myös aiheuttanut vastaajissa sen, että jos ja kun he lähtevät matkalle on matkan suunnittelu ja budjetointi entistä tärkeämpänä.

Kyselystä ilmeni kuitenkin myös se, että suomalaiset ovat Ukrainan puolella ja haluavat auttaa ukrainalaisia. Myös tulevaisuudessa, kun Ukraina jälleenrakentaa maataan. Useat ilmaisivat halunsa tukea Ukrainaa matkustamalla sitten tulevaisuudessa maahan, kun se on jälleen mahdollista. Tästä huolimatta suomalaisilla on selkeä huoli sotatilanteesta, joka liittyy myös havaittavissa olevaan riskiin ja näin ollen välttelevät myös Ukrainan naapurimaihin matkustamista.

6.2 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimuksessa tutkijan on tärkeä arvioida kriittisesti luotettavuutta ja tuoda esille tutkimuksen luotettavuutta heikentävät asiat. Näitä seikkoja voivat olla esimerkiksi alhainen vastausprosentti tai väärinymmärretyt kysymykset. (Heikkilä 2014.) Tutkijan käyttäessä määrällistä tutkimusta on siinä mahdotonta välttyä käsittely-, mittaus- sekä otantavirheiltä. Tästä johtuen tulee tutkijan olla rehellinen tutkimuksensa virheistä sekä niiden vaikutuksista tuloksiin ja niiden hyödyntämiseen. (Vilkkä 2007, 154.)

Validi tutkimus mittaa juuri sitä, mitä sen olikin tarkoitus mitata. Tämä ei myöskään sisällä systemaattisia virheitä ja antaa keskimäärin oikeita tuloksia. Tutkimuksen huolellinen suunnittelu antaa sille vahvemman validiteetin. Myös ne seikat, että kysymykset mittaavat oikeita asioita, perusjoukko on määritelty selkeästi ja korkea vastausprosentti edesauttaa tutkimuksen validiteettia. (Heikkilä 2014.)

Reliabiliteetti tarkoittaa sitä, että tutkimus antaa tarkkoja tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Jotta tutkimuksesta saadaan reliabeli, tulee varmistaa, että otos on tarpeeksi suuri sekä edustava. Tiedonkeruu ja tulosten käsittely on erittäin tärkeä vaihe, tässä tulee huolehtia, että käsittely tehdään huolellisesti ja virheettömästi. (Heikkilä 2014.) Toisilla sanoin sanottu reliabeli tutkimus arvioi tulosten pysyvyyttä ja sen toistuvuutta. Tätä tulee tehdä jo tutkimuksen aikana, mutta myös tutkimuksen jälkeen. (Vilkka 2007, 149.)

Nämä kaksi yhdessä muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. Kokonaisluotettavuus on todella hyvä, kun otos edustaa perusjoukkoa ja tutkimuksessa on mahdollisimman vähän satunnaisvirheitä. Tätä voidaan arvioida ja mitata esimerkiksi uusintamittauksella. Tarvittaessa kokonaisluotettavuutta voidaan parantaa muun muassa valitsemalla analyysimenetelmä, jolla saadaan merkittävää tietoa tutkittavasta asiasta. On myös erittäin tärkeää testata kyselylomake, mikä oli myös olennainen kyseisessä tutkimuksessa. (Vilkka 2007, 152.)

Kokonaisluotettavuutta lisäsi se, että kyselylomaketta testattiin useaan otteeseen ja vastaajien palautteiden pohjalta tehtiin muutoksia kyselyyn. Kuten esimerkiksi joitakin kysymyksien rakennetta muutettiin ja vastausvaihtoehtoja vaihdettiin sopivampaan muotoon. Yleisesti ottaen palautteen perusteella kysely oli erittäin selkeä, helppolukuinen ja helposti täytettävä. Tämä lisää myös mittarien validiteettia.

Tämän työn kvantitatiivisen tutkimuksen reliabeliuksen arvioinnissa auttoi se, että vastausprosentti oli odotettua korkeampi. Joka puolestaan johti siihen, että saatiin aiheesta laajaa tietoa. Kaikki tehdyt tulkinnat ja päätelmät on perusteltu selkeästi parhaan mukaan. Tutkimuksen validiteettia voidaan pitää hyvänä, sillä kyselyn tekoon käytettiin aikaa ja se suunniteltiin huolellisesti tutkimusongelmien selvittämiseksi. Tutkimuksen reliabiliteettia vahvisti tutkimuksen otos. Tässä otos edusti perusjoukkoa, sillä kaikki vastaajat täyttivät vaaditut kriteerit. Vastaajat olivat kaikki suomalaisia ja yli 18-vuotiaita. Vastaajia saatiin myös eri ikäluokista hyvä määrä. Ainoa mikä jäi uupumaan, niin oli miesten vastaukset kyselyyn, heitä oli vain 9 prosenttia kyselyyn vastanneista.

Kyseisen tutkimuksen validiteettia saattaa heikentää esimerkiksi se, että tuloksia on voitu tulkita väärin, jos vastaus on ollut jokseenkin epämääräinen. Kuten, jos vastaaja ei ole vastannut kysymykseen selkeästi olevansa asian puolella tai vastaan. Lisäksi he ovat voineet vastata kysymyksiin, siten miten he luulevat heidän toivotaan vastaavan tiettyyn kysymykseen.

6.3 Oman kirjoittamisprosessin pohdinta

Työn koko prosessi on ollut pitkä, vaativa ja opettavainen. Projekti opetti omista vahvuuksista, työskentelytavoista ja preferensseistä, kuten myös yksin työskentelyn haasteista ja ajanhallinnasta. Aikataulussa ei aina pysytty suunnitelmien mukaan. Kuitenkin sen jälkeen, kun tehtiin muutoksia

suunnitelmiin, onnistui ajanhallinta paremmin. Osasyys aikataulusta poikkeamiseen oli Covid-19 pandemian jälkeen johtuvasta motivaation puuttumisesta. Toinen syy oli tutkimuksen aiheen vaihtaminen. Ensimmäinen aihe ei tuntunut omalta ja siksi ei edennyt niin kuin oli suunniteltu. Pienen mietinnän jälkeen löytyi kiinnostava aihe ja kirjoittamisprosessi saatiin aloitettua keväällä 2022. Aihe oli niin uusi ja ajankohtainen, että kiinnostus nousi huimasti. Kyseistä teoriaosaa oli kiinnostavaa kirjoittaa, mutta myös haasteellista. Ukrainan sota on niin ajankohtainen aihe, että siitä ei ole olemassa akateemisia kirjoitelmia tai virallista teoriaa vielä. Onnekseni näinkin nopeasti oli tehty ja julkaistu erilaisia pieniä tutkimuksia. Eri sivustoilla oli julkaistu numerollista tietoa esimerkiksi Lapin majoituksista ja varauksista.

Toinen teoriaosuus oli haasteellisempi itselleni. Minulla ilmeni vaikeuksia löytää suomalaisia lähteitä matkailun riskeihin liittyen, tarkemmin riskin käsityksestä. Lähteiden löytäminen ei ole vahvuuteni ja tätä kautta sain opittua paljon luotettavien lähteiden etsimisestä. Samalla tuli tutuksi matkailun riskit käsitteenä, josta minulla ei ennestään ollut hyvää tietämystä.

Alussa kirjoittamisprosessi alkoi hyvin, mutta tästä huolimatta prosessin aikana tuli useita taukoja kirjoittamiseen ja aina kerta toisensa jälkeen huomasin kirjoittamisprosessiin takaisin pääsemisen vaikeutuvan. Kysely saatiin kuitenkin valmiiksi juuri ennen kesää, toukokuun loppupuolella. Helpotus oli saada se valmiiksi ajallaan, jotta sen pystyi jakamaan ennen keskikesää. Webropol-työkalu tuli jälleen hyvin tutuksi ja tuli löydettyä uusia ominaisuuksia ohjelmasta. Vastaajien määrä kyselyyn yllätti huomattavasti ja positiivinen yllätys oli, että vastauksia tuli enemmän kuin tarpeeksi. Kyselylomake sai myös positiivista palautetta, joten koen onnistuneeni sen teossa hyvin. Miinusta tuli siitä, että en saanut tarpeeksi miespuolisia vastaajia kyselyyn. Aluksi en innostunut määrällisestä tutkimusmenetelmästä, sillä huolena oli, että saisinko tarpeeksi vastauksia kyselyyn. Yritin miettiä muuta vaihtoehtoa, mutta määrällinen tutkimus oli lopulta se oikea vaihtoehto. Loppua kohti projektin viimeistely sujui hyvin ja työ saatiin valmiiksi ajallaan.

Kaiken kaikkiaan tutkimusprosessi oli lopuksi onnistunut, päästiin tavoitteeseen ja saatiin vastauksia tutkimusongelmiin. Puutteita toki jäi ja kyseistä aihetta tullaan varmasti tutkimaan enemmän ja tekemään erilaisia tutkimuksia. Jatkotutkimuksena voisi selvittää syvemmin, kuinka Ukrainan tilanne on vaikuttanut suomalaisiin pitkällä kaavalla. Näkyykö vaikutukset vielä monen vuodenkin päästä, jos näkyy niin minkälaisina? Tutkimusta voisi tehdä suuremmalla kaavalla ja esimerkiksi haastatteluita hyväksikäyttäen. Näin ollen saataisiin tarkempaa tietoa aiheesta ja vaikutuksista suomalaisten matkustuskäyttäytymiseen.

Lähteet

Ahteensivu, A., Koskinen, L., Kulmala, J. & Havakka, P. 2018. Riskienhallinnan ajankohtaisia teemoja. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere.

BBC 2022. How many Ukrainians have fled their homes and where have they gone? Luettavissa: <https://www.bbc.com/news/world-60555472>. Luettu: 19.5.2022.

Bjurström, E., Pitkäranta, P., Fresnes De, T., Suomela, B. & Stenroos, M. 2022. Haavisto varoittaa nopeiden tulkintojen riskeistä: Kun tilanne on herkkä, vahingot voivat laajentaa sotaa. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20004821/64-3-121642>. Luettu: 18.11.2022

Bryant, M. 2022. Ukraine refugees homeless in UK after falling out with hosts, say community groups. Luettavissa: <https://www.theguardian.com/uk-news/2022/may/17/homes-for-ukraine-refugees-being-left-homeless-uk>. Luettu: 20.5.2022.

Dufva, M. Vataja, K. & Wartiovaara, A. 2022. Ennakointia Ukrainan sodan vaikutuksista. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/julkaisut/ennakointia-ukrainan-sodan-vaikutuksista/>. Luettu: 21.5.2022.

Edelheim, J. & Ilola, H. 2017. Matkailututkimuksen avainkäsitteet. LAPLAND UNIVERSITY PRESS. Rovaniemi.

Eurooppa neuvosto 2022a. EU:n solidaarisuus Ukrainaa kohtaan. Luettavissa: <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-response-ukraine-invasion/eu-solidarity-ukraine/>. Luettu: 4.11.2022.

Eurooppa neuvosto 2022b. EU:n rajoittavat toimenpiteet Venäjää vastaan Ukrainan tilanteen johdosta (vuodesta 2014). Luettavissa: <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>. Luettu: 7.11.2022.

Finnair 2022a. Ukrainan tilanteen vaikutus lentoihimme. Luettavissa: <https://www.finnair.com/fi-fi/tietoa-lennoista/matkustustiedotteet/ukrainan-tilanteen-vaikutus-lentoihimme-2543838>. Luettu: 22.5.2022.

Finnair 2022b. Venäjän ilmatilan kiertäminen: oikopolulta kiertotielle. Luettavissa: <https://www.finnair.com/fi-fi/bluewings/finnairin-maailma/ven%C3%A4j%C3%A4n-ilmatilan-kiert%C3%A4minen--oikopolulta-kiertotielle-2553854>. Luettu: 22.5.2022.

Finnair 2022c. Tarjoatteko alennusta ukrainalaisille? Luettavissa: <https://www.finnair.com/fi-fi/usein-kysytyt-kysymykset/varaukset-ja-maksaminen/tarjoatteko-alennusta-ukrainalaisille--2584606>. Luettu: 25.5.2022.

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Ijäs, J. 2022. Venäläisten turistiviisumit puhuttavat – nyt myös Pekka Haavisto kertoo kantansa. Luettavissa: <https://demokraatti.fi/venalaisten-turistiviisumit-puhuttavat-nyt-myo-pekka-haavisto-kertoo-kantansa>. Luettu: 11.10.2022.

IMF 2022. How War in Ukraine Is Reverberating Across world's Regions. Luettavissa: <https://blogs.imf.org/2022/03/15/how-war-in-ukraine-is-reverberating-across-worlds-regions/>. Luettu: 6.5.2022.

Kauppalehti 2022. Lapin matkailu kapuaa viimein koronakuopasta: Ennätysmäärä suoria reittilentoja Euroopasta. Luettavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/lapin-matkailu-kapuaa-viimein-koronakuopasta-ennatysmaara-suoria-reittilentoja-euroopasta/fb7f1b7f-135a-4a6d-866a-032152441a9b>. Luettu: 10.10.2022.

Kompassi 2022. Käsikirja Helsingin matkailun turvallisuuteen. Luettavissa: <https://www.hel.fi/static/kanslia/elo/kompassi.pdf>. Luettu: 1.11.2022.

Köchling, A., Gundersen Engeset, M., Reif, J., Yasar, N., Ritalahti, J., Holmberg, E. & Velvin, J. 2022. Between fearful homebodies and carefree travel lovers: identifying tourist segments during the Covid-19 pandemic in Finland, Germany and Norway.

Meng, Y., Khan, A., Bibi, S., Wu, H., Lee, Y. & Chen, W. 2021. The effects of COVID-19 risk perception on travel intention: Evidence from Chinese travelers. Luettu: 2.9.2022.

Muro, C. 2022. Ukraine-Russia war: How will it affect Latin America and the Caribbean? Luettavissa: <https://www.weforum.org/agenda/2022/03/ukraine-russia-war-impact-latin-america-caribbean/>. Luettu: 6.5.2022.

Operational data portal 2022. Ukraine Refugee Situation Luettavissa: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>. Luettu: 7.5.2022

Pietarinen, H. 2022. Yli sata ulkomaista alusta perunut lyhyessä ajassa tulonsa – Helsinki odotti liki ennätysvilkaasta risteilykautta, sitten Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Luettavissa: <https://www.hs.fi/talous/art-2000008764292.html>. Luettu: 7.5.2022.

Pyhtilä, L. 2022. Ukrainan sota voi näkyä haluttomuutena matkustaa Suomeen – ”Kaukaa katsottuna olemme hyvin lähellä Venäjää, ja se saatetaan kokea turvattomana”. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008674537.html> Luettu: 7.5.2022.

Raja 2022. Venäjän kansalaisten maahantulon rajoitukset. Luettavissa: <https://raja.fi/maahantulon-rajoitukset#5>. Luettu: 11.10.2022.

Riku 2022. Nettihuijaus voi tapahtua kelle tahansa. Luettavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/nettihuijaus/>. Luettu: 12.11.2022.

Sisäministeriö 2022. Sisäasiainhallinnon toiminta Ukrainan kriisissä. Luettavissa: <https://intermin.fi/ukraina>. Luettu: 23.11.2022

Surveymonkey 2022. Mikä on Likert-asteikko? Luettavissa: <https://fi.surveymonkey.com/mp/likert-scale/>. Luettu: 19.10.2022.

Suomen pakolaisapu 2022. Apua Ukrainan sotaa paenneille Suomessa. Luettavissa: <https://pakolaisapu.fi/ukraina/>. Luettu: 23.11.2022

Säästöpankki 2022. Markkinakommentti: Geopoliittinen tilanne luo tavallista kovempaa heiluntaa sijoitusmarkkinoille. Luettavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2022/02/geopolitiikka-heilunta/>. Luettu: 18.11.2022

Tilastokeskus 2022. Kotimaanmatkailu saavutti ennätysosuuden vuonna 2021. Luettavissa: <https://stat.fi/julkaisu/cktskw1m86u5z0b604gvy2lwa>. Luettu: 18.11.2022

Ulkoministeriö 2022. Ukraina: matkustustiedote. Luettavissa: <https://um.fi/matkustustiedote/-/c/UA>. Luettu: 20.4.2022.

Vasankari 2022. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/90a48833-673d-4a86-b506-2f3d86e31b42>. Luettu: 7.5.2022.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi. Helsinki.

Visitory. 2022. Lappi. Luettavissa: <https://visitory.io/fi/lapland/>. Luettu: 9.10.2022.

Webropol 2022. Webropol online-kyselytutkimustyökalu – kerää vastauksia, joilla on merkitystä. Luettavissa: <https://webropol.fi/tuotteemme/>. Luettu: 19.10.2022.

Liitteet

Liite 1. Kyselyn kysymykset ja saatekirje

Kysely: Ukrainan tilanteen vaikutus suomalaisten matkailukäyttäytymiseen

Hei! Olen kolmannen vuoden matkailun restonomiopiskelija Haaga Helia ammattikorkeakoulusta. Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni, jonka tarkoituksena on tutkia ja selvittää miten Ukrainan tilanne vaikuttaa suomalaisten matkailukäyttäytymiseen.

Minulle olisi suuri apu, jos vastaisitte kyselyyn, joka auttaa minua opinnäytetyössäni ja siitä sitten valmistumaan! Kuitenkin **24.6 mennessä**.

Kyselystä saatavia tietoja käsitellään täysin luottamuksellisesti ja tulokset julkaistaan niin, ettei yksittäistä vastaajaa ole mahdollista tunnistaa.

Kiitos erittäin paljon jo etukäteen!

Nadine

Taustakysymykset

1. Minkä ikäinen olet?
 - a. Alle 18
 - b. 18-24
 - c. 25-34
 - d. 35-44
 - e. 45-54
 - f. 55-64
 - g. 65 ->
2. Sukupuoli
 - a. Nainen
 - b. Mies
 - c. Muu
 - d. Mieluummin en sano
3. Pääasiallinen toimintasi tällä hetkellä?
 - a. Palkansaaja
 - b. Yrittäjä
 - c. Työtön
 - d. Opiskelija
 - e. Eläkeläinen
 - f. Muuten työvoiman ulkopuolella

Tutkimuskysymykset

4. Kuinka paljon sinua huolestuttaa Ukrainan tilanne?
1 Ei yhtään 2 Hieman 3 En osaa sanoa 4 Melko paljon 5 Erittäin paljon
5. Kuinka paljon Ukrainan tilanne vaikuttaa sinun matkustussuunnitelmiisi?
1 Ei yhtään 2 Hieman 3 En osaa sanoa 4 Melko paljon 5 Erittäin paljon
6. Miten todennäköisesti tulet matkustamaan Ukrainaan tulevaisuudessa?
1 En ikinä 2 Ehkä / harvoin 3 En osaa sanoa 4 Melko todennäköisesti 5 Erittäin todennäköisesti
7. Miten todennäköisesti tulet matkustamaan Venäjälle tulevaisuudessa?

1 Ei ollenkaan 2 Ehkä 3 En osaa sanoa 4 Melko todennäköisesti 5 Erittäin todennäköisesti

8. Tilanteesta johtuen lennot eivät käytä Venäjän ilmatilaa tällä hetkellä. Kuinka paljon Venäjän ilmatilan sulkeutuminen on vaikuttanut sinun lomakohteen valintaan?

1 Ei yhtään 2 Vähän 3 En osaa sanoa 4 Melko paljon 5 Erittäin paljon

9. Vaikuttaako tilanne Euroopan kohteen valitsemiseen?

1 Ei yhtään 2 Vähän 3 En osaa sanoa 4 Melko paljon 5 Erittäin paljon

10. Miten paljon mielestäsi riski matkustamiseen kotimaan ulkopuolelle on kasvanut Ukrainan tilanteen vuoksi?

1 Ei yhtään 2 Vähän 3 En osaa sanoa 4 Melko paljon 5 Erittäin paljon

11. Vaikuttaako sodasta johtuva hintojen nousu kohteen valitsemiseen tai ylipäättään matkalle lähtemiseen?

1 Ei yhtään 2 Vähän 3 En osaa sanoa 4 Melko paljon 5 Erittäin paljon

12. Oletko muuttanut tai peruuttanut matkoja Ukrainan tilanteen vuoksi?

a. Kyllä

b. Ei

13. Kerro vielä omin sanoin, kuinka Ukrainan tilanne on vaikuttanut sinun matkailukäyttäytymiseesi?